

Vliv a přínos salesiánského střediska na využití volného času mládeže

Hana Macháčková

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana MACHÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **H118177**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Vliv a přínos Salesiánského střediska na využití
volného času mládeže**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS. "Metodika psaní odborného textu a výzkumu v sociálních vědách" (IMS 2013). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na osobnost kněze Dona Bosca - významného pedagoga a zakladatele Salesiánského hnutí
- na činnost Salesiánského střediska v místě bydliště
- na výsledování nabízených aktivit ve středisku z pohledu pedagogiky volného času
- na vychovatele a vychovávané v současném pojetí střediska

V empirické části budu volit kvalitativní výzkumné šetření formou rozhovorů s vybranými respondenty. V této části se budu podrobně zaměřovat na výzkumné otázky a na jejich pozdější analýzu. Cílem bude zjistit, jaké aktivity středisko svým členům nabízí a jak jsou tyto možnosti mládeží využívány.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bosco, T.; Dej mi duše. Salesiánská tradice. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.

Bosco, T.; Maminka Markéta. Život matky Dona Boska. Olomouc 2006.

Disman, M.; Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum 2011.

Salesiánský magazín

Další literatura bude do projektu bakalářské práce průběžně doplňována.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

HANA HACHAČKOVÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 19. 2. 2014

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchozečům k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo naniž tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3.

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vyrobené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží ke větší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je vliv Salesiánského střediska v Brně – Žabovřeskách na volný čas mládeže. V teoretické části práce se pojednává o životě Dona Bosca, o jeho preventivním výchovném systému, o kongregaci salesiánů Dona Bosca.

V praktické části byl veden rozhovor s osmi respondenty, kteří dochází do Salesiánského střediska v Brně – Žabovřeskách. Výzkumná otázka praktické části byla formulována takto: „Jak salesiáni ovlivňují nabídkou a přístupem volný čas mládeže?“ V práci jsem formulovala jednu vedlejší výzkumnou otázku: „Jak děti vnímají křesťanskou výchovu ve středisku?“

Cílem práce je zhodnotit nabízené aktivity střediska očima dětí. Salesiánské středisko mládeže je církevní zařízení a jako takové má svá specifika. Smyslem práce je zjistit, čím je zařízení pro děti přitažlivé.

Klíčová slova: Don Bosco, salesiánské středisko mládeže, oratoř, preventivní výchovný systém, animátor, vychovatel, víra

ABSTRACT

The theme of the thesis is the influence of the Salesian center in Brno - Žabovřeskách on youth leisure. In the theoretical part of the thesis deals with the life of Don Bosco, his preventive educational system, the Congregation of the Salesians of Don Bosco .

In the practical part of the interview was conducted with eight respondents who visits the Salesian center in Brno - Žabovřeskách. Research question the practical part was formulated as follows: "As Salesians affect the supply of and access to youth leisure? "At work, I formulated a secondary research question as follows: "How children perceive Christian education at the center?"

The aim is to evaluate the activities offered by the Centre through the eyes of children. Salesian Youth Centre is a church facility and as such has its own specifics. The purpose is to find out what the device is attractive for children.

Keywords: Don Bosco, the Salesian Youth Centre, oratory, preventive educational system, animator, educator, faith

Chtěla bych poděkovat PhDr. Miroslavu Jůzlovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a odborný dohled.

Mé poděkování patří také Mgr. Martině Dobšíčkové a Mgr. Radimu Škrabákovi za metodickou pomoc a korekci, kteří mi pomohli práci zkompletovat.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně dne.....

.....

Hana Macháčková

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 RODINNÉ PROSTŘEDÍ DONA BOSCA	11
1.1 DĚTSTVÍ DONA BOSCA.....	11
1.2 STUDIUM A VYSVĚCENÍ NA KNĚZE.....	12
1.3 ZALOŽENÍ PRVNÍ ORATOŘE.....	15
2 PREVENCE V SYSTÉMU VÝCHOVY DONA BOSCA.....	17
2.1 ROZUM.....	17
2.2 ROLE VÍRY A LASKAVOSTI.....	21
2.3 ODKAZ PREVENTIVNÍHO SYSTÉMU PRO BUDOUCNOST	22
3 SALESIÁNSKÁ STŘEDISKA.....	24
3.1 HISTORIE VZNIKU	24
3.2 VZNIK A ZÁNİK SALESIÁNSKÝCH STŘEDISEK MLÁDEŽE V ČR.....	25
3.3 OBNOVENÍ ČINNOSTI PO ROCE 1990	27
3.4 CHARAKTERISTIKA STŘEDISKA V NOVÉM TISÍCILETÍ	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
4 EMPIRICKÁ ČÁST.....	32
4.1 STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU A CÍL VÝZKUMU	32
4.2 KVALITATIVNÍ VÝZKUMNÉ PARADIGMA.....	32
4.3 VOLBA VÝZKUMNÉHO VZORKU	33
4.4 SBĚR DAT	35
4.5 ZPRACOVÁNÍ DAT A ANALÝZA ROZHOVORŮ	36
4.6 INTERPRETACE DAT A ANALÝZA ROZHOVORŮ	37
5 PREZENTACE VÝSLEDKŮ	47
5.1 HODNOCENÍ ROZHOVORŮ	47
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	51
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

ÚVOD

Společenské změny po roce 1989 s sebou přinesly mnoho nových jevů a to i do oblasti pedagogiky. Vznikly nové spolky, nadace a sdružení, které se zaměřují na práci s dětmi a mládeží. Došlo k obnovení činnosti některých institucí, které byly nuceny ukončit působení v zemi z politických důvodů. Po roce 1989 obnovila svoji činnost na našem území i salesiánská střediska mládeže. Jedná se o katolická církevní zařízení, která nabízí mladým lidem možnosti, jak využít volný čas. Zakladatel salesiánského hnutí je kněz Don Bosco, který svoji činnost směřoval na charitativní péči o sociálně slabou skupinu dětí a mládeže. Celý život se věnoval těmto mladým lidem, pro které chtěl zajistit lidsky důstojný způsob života. Vytvořil preventivní výchovný systém, který je výsledkem jeho životních zkušeností a názorů na výchovu.

Téma mé bakalářské práce se bude týkat konkrétně Salesiánského střediska v Brně - Žabovřeskách. Jako rodič jsem měla možnost sledovat aktivity tohoto církevního zařízení osobně. Oba moji synové pravidelně navštěvovali středisko. Pedagogika volného času měla pro mě jako rodiče tímto novou a konkrétní podobu. Vzhledem ke skutečnosti, že nejsme nábožensky smýšlející rodina, bylo pro mě setkání s odlišnými principy výchovy vzdálené. Z počátku jsem neměla povědomí, jaká pravidla zařízení prosazuje a na jakých principech s dětmi pracují. Postupně jsem si třídila informace, které vycházely z vyprávění obou chlapců. Vyjadřovali se pozitivně a bylo zřejmé, že jsou se svým výběrem spokojeni. Jako rodič jsem pozvolna získávala důvěru v toto zařízení. Středisko navštěvovali zhruba pět let a já jsem získala díky nim nové zkušenosti a hlavně pocit, že svůj volný čas tráví v bezpečném prostředí, které má svá pravidla a řád.

Práce bude koncipována z části teoretické a praktické. V teoretické části se zaměřím na rodinné prostředí, ve kterém Don Bosco vyrůstal. Rodinné zázemí a výchova matky měla rozhodující vliv na jeho rozhodnutí stát se knězem a sloužit lidem. Důležitou událostí bylo založení kongregace, která dostala název „Kongregace Salesiánů Dona Bosca“. Označení vycházelo ze jména světce Františka Saleského, kterého Don Bosko vnímal jako významnou církevní osobnost. František Saleský byl hluboce přesvědčen, že Bůh je Bohem lidského srdce. Zdůrazňoval hodnoty, které byly blízké i Donu Boscovi a které po celý život realizoval ve svých činech. Onačení kongregace vyplynulo z přirozeného obdivu k tomuto světcovi. Podrobněji se budu věnovat preventivnímu výchovnému systému, který je

vlastně spojením pedagogického vedení a sociální práce. Připomenu historické okolnosti vzniku a zániku středisek na našem území.

V empirické části jsem se rozhodla pro kvalitativní výzkumné šetření. Nejprve bude vysvětlen princip kvalitativního výzkumného šetření. Uvedu důvody, pro které volím právě tuto metodu. Cílem práce je analyzovat, jaké aktivity v současné době středisko nabízí, a jak jsou dětmi využívány. Za tímto účelem stanovím konkrétní výzkumnou otázku, která je formulována takto: *„Jak salesiáni ovlivňují nabídkou a přístupem volný čas dětí a mládeže?“* Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o církevní organizaci, zařazuji ještě jednu vedlejší výzkumnou otázku, kterou formuluji takto: *„Jak děti vnímají křesťanskou výchovu ve středisku?“* Předpokládám, že výzkumným šetřením se mně dostane odpovědi, která by měla být cílem celé práce. Očima dítěte se pokusím nahlédnout do činnosti střediska a zhodnotit jeho přínos z pohledu dospívající mládeže. K získání informací bude použito polostrukturovaného rozhovoru. Po sběru dat bude následovat analýza a interpretace získaných údajů. Závěrečný prostor věnuji shrnutí a závěru. Zhodnotím z pohledu dětí pedagogický systém, který v současné době jako tradici udržují jeho následovníci. V závěru práce je rovněž uveden seznam použité literatury v abecedním pořadí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINNÉ PROSTŘEDÍ DONA BOSCA

Zakladatelem Salesiánského řádu a tvůrcem výchovné metody, která je nazývána preventivní systém, je italský světec Don Bosco. Jeho život, víra a výchovný přístup tvoří podstatnou část dnešního salesiánského hnutí, proto v této kapitole, alespoň ve stručnosti, uvádím jeho nejdůležitější části života, jež jsou dětství, studium a vysvěcení na kněze, založení první oratoře.

1.1 Dětství Dona Bosca

Don Bosco, česky Jan Bosko a vlastním jménem Giovanni Melchiorre Bosco, se narodil 16. srpna 1815 v Becchi, které je dnes součástí provincie Asti v Itálii. Toto město je dnes na počest světce Dona Bosca pojmenováno jako Castelnovo Don Bosco. Rodiče Dona Bosca, matka Markéta a otec František, se živili rolnickou prací, kde rovněž pracovali dva starší bratři Dona Bosca. První, nevlastní bratr z prvního manželství otce Františka, se jmenoval Antonín a druhý bratr se jmenoval Josef. Oba Janovi rodiče byli, kromě jiného, křesťané a vedli své děti k lásce k Bohu. Bosco chodil se svými sourozenci na farní vyučování náboženství a víra matky Markéty byla tak silná, že dokonce zasvětila Dona Bosca Panně Marii: „*Když ses narodil, zasvětila jsem tě Panně Marii*“ (Bosco, 2006, s. 28).

Ve dvou letech Boscova života umřel tomuto světci otec. Matka Markéta měla v té době 29 let a musela se postarat o všechny děti, hospodářství a nemocnou tchýni. Navíc daný rok byl rokem bídy a hladu, protože byla slabá sklizeň v celé lokalitě a je nutné podotknout, že roční sklizeň byla tehdy jediným zdrojem živobytí (Bosco, 2006, srov. s. 33). Je tedy zjevné, že Don Bosco vyrůstal ve velmi chudých poměrech. Matka Markéta se po Františkově smrti již nikdy nevdala a zůstala se svými dětmi sama a vedla Dona Bosca i jeho bratry k pracovitosti a víře v Boha. Zaměstnávala je podle jejich věku a všichni se podíleli na společném životě. Nejpodstatnějším bodem ve výchově bylo vést chlapce k lásce k Bohu a poslušnosti. (Bosco, 2006, srov. s. 41 – 48) Ve své výchově matka Markéta dále preferovala lásku ke člověku, důslednost, pozitivní vztah k práci, píli, shovívavost, rozumnost a věnovala synům velkou pozornost (Bosco, Nanni, 2006, srov. s.

26 - 54)¹. Pro další život Dona Bosca byla smrt jeho otce nejpodstatnější ve vytvoření hlubokého vztahu se svou matkou, který později přenáší do prostředí oratoře i do svého preventivního systému (viz kapitola 1.3 této práce): „*Hluboký vztah mezi matkou a synem měl rozhodující roli v životě Dona Bosca. Po celou dobu jeho existence ho doprovází nejen slova a příklad matky, ale především prvotní důvěra postavená na vztahu s ní. Malý Jeník přes všechnu citovou prázdnotu po ztrátě otce a prázdnotu zapříčiněnou nedostatkem jídla vyrostl v silné já*“ (Bosco, 2006, s. 40).²

Dalším důležitým milníkem v Boscově životě byl devátý rok jeho života. „*V devíti letech měl sen, který se mu vtiskl do mysli po zbytek života. Zdálo se mu, že byl blízko svého domu na velkém dvoře. Tento dvůr byl plný chlapců, kteří si hráli a dováděli. Někteří z nich kleli a nadávali. Podle snu reagoval Bosco tak, že mezi chlapce vrhnul a snažil se je umlčet pěstmi. Právě v tomto okamžiku se mu zjevil vznešený muž v bílém plášti. Tvář mu zářila tak, že nebylo možné na něho pohledět. Oslovil Bosca jménem, nařídil mu, že se má postavit do čela těchto chlapců. Dodal, že přátele si z nich musí udělat dobrotou a láskou. Byl ve snu zmatený a zděšený a snažil se osobě vysvětlit, že je sám chudý a nevědomý a tak není schopen mluvit k těmto chlapcům o náboženství. Tajemnou osobou mu bylo ve snu sděleno, že vše ve správný čas pochopí*“ (Bosco, 2006, s. 58). Tento sen podmínil Boscův způsob vidění i myšlení v budoucnosti a stal se ve své podstatě hlavním mottem jeho poslání. Dokonce matka Markéta viděla tento sen jako projev vyšší vůle a jako jasné znamení, které mělo symbolizovat budoucí volbu Dona Bosca stát se knězem. Byla přesvědčena, že Bůh je nejvyšším vychovatelem, a že jeho hlas ukazuje cestu, kterou se má chlapec vydat (Bosco, 2006, srov. s. 58 – 59). Ve stejném roce začíná Don Bosco studovat.

1.2 Studium a vysvěcení na kněze

Studium Dona Bosca začíná jeho setkáním s knězem Calossem z Morialda, který se později stává jeho prvním učitelem. První setkání Bosca a Calosse se odehrává po bohoslužbě nedaleko Becchi. Celý příběh se traduje tak, že kněz Dona Bosca zastavil a

---

¹ Sociální zkušenosti dítěte vytvářejí tzv. bazální osobnost, tj. jakýsi psychický základ, který dítě získává na základě kontaktu s matkou v prvních letech života. Citové vztahy, které dítě navazuje prostřednictvím rodičů, ovlivňují jeho sebehodnocení a později i vztahy k ostatním lidem (Nakonečný, 1995, s. 27).

² Srov. T. Bosco: Maminka Markéta. Olomouc 2006, s. 40.

zeptal se ho, co z kázání pochopil. „Při rozhovoru byl (Callos) překvapen jak dobrou paměť chlapec má a vzkázal jeho matce, aby se za kaplanem zastavila. Vysvětlil Markétě, že Jan je velmi nadaný a chytrý hoch, který by měl studovat. Pochopil, že matka nemůže Janovi zajistit dostatek peněz potřebných ke studiu. Rozhodl se, že Jana bude učit sám“ (Bosco, 2006, s. 74). Po roce Boscova studia Callos umřel a Don Bosco byl nucen studium na čas přerušit. Důvodem byla chudoba, která zapříčinila skutečnost, že Bosco na studium neměl finanční prostředky.

Důležitou součástí Boscova studia, tedy pokud to takto v dané době můžeme nazvat, bylo získání řemesla. Světec byl po smrti Callose nucen odejít z domu za práci, kterou vykonával deset kilometrů od domova. Zpočátku docházel denně, nicméně matka Markéta mu po čase navrhla, že bude pro jeho zdraví lepší, aby zůstal práci co nejbližší. Jeho domácím se stal krejčí Roberto Gioanni. Bosco se řemeslo naučil, ale přestože v něm vynikal, nechtěl jej provozovat a chtěl studovat.

V letech 1834 a 1835 Don Bosco studoval na veřejné škole v Chieri, kde bylo studium zaměřeno na rétoriku. Po ukončení tohoto studia vstoupil Bosco 30. října 1835 do vyššího semináře.³ Jak je již v poznámce zmíněno, Don Bosco nejprve vystudoval obor „Filozofie“, který se v dané době skládal ze studia fyziky a logiky. Filozofii studoval v letech 1835 až 1837 a poté začal studovat obor „Teologie“, který, ačkoliv to byl obor pětiletý, Bosco studoval čtyři roky. Podmínkou zkráceného studia bylo složení všech předepsaných zkoušek a možným důvodem zkrácovaných studií pak byla již zmíněná chudoba.

Dne 5. června 1841 byl Don Bosco arcibiskupem z Turína Luigim Fransonim vysvěcen na kněze a od tohoto okamžiku je v historii Jan Bosco, Giovanni Melchiorre Bosco, nazýván jako Don Bosco.⁴ Podle autora Teresia Bosca totiž prvořadým zájmem mladých kněží bylo sehnat místo a usilovat o kariéru. Pustit se do pastorační práce⁵ bylo spojené s nejistotou a mnozí kněží se vůbec nepokoušeli o zpovědnickou službu a ani nevyžadovali dovolení

---

³ „Vyšší, dnes kněžský, seminář“ je chápán jako místo, kde jsou v období studia oborů „Filozofie“ a „Teologie“ ubytováni studenti, kteří se chtějí stát kněžími. Smyslem založení seminářů je mít prostor jak pro studium, tak pro modlitbu a duchovní růst, což je nedílnou součástí pozdějšího kněžství.

⁴ Označení Don z latinského Dominus – pán, je v Itálii používáno jako oslovení pro duchovenstvo, tedy i pro kněze, a pro bývalé šlechtice.

⁵ Pastorační práce je činnost, která se děje v církvi, a která je svou podstatou zaměřena na vedení v oblasti duchovní, ale i hmotné.

kázat, což jsou prakticky podstatné části kněžské služby. Volba stát se knězem jednoduše znamenala být společensky na úrovni a mít možnost vynahradit si skromný život z rodiny a ze studií, a tímto způsobem volit peníze, kariéru a privilegované místo. (Bosco, 2006, srov. s. 37) Je tedy logické, že mnoho kněží Bosca od pastorační činnosti odrazovalo a uváděli mnoho různých důvodů, proč se touto cestou nevydávat. Navíc kvůli chudobě neměl Don Bosco dostatek prostředků k zahájení pastorační činnosti. Postavit se proti bídě sám v situaci, kdy vlastní kapsy jsou prázdné, bylo posuzováno jako bláznovství, nebo hazard s vlastní budoucností. Bojoval jako každý smrtelník s pokušením volit cestu pohodlnější, ale jistou. Vždyť dávat almužny, kázat z kazatelny o lásce a vrátit se do pohodlného bytu a poklidně usínat byla jasná možnost bez komplikací.

Téměř bezprostředně po svěcení začíná i Boscova pastorační činnost, kterou začíná ve městě Turín, což bylo průmyslové město obklopené chudým venkovem. Lidé přicházeli pracovat do města a byli nuceni žít v provizorních čtvrtích. V továrnách pracovalo velké množství mladých lidí, kteří nebyli připravení na život ve městě a navíc se zde Bosco setkával i s mladíky, kteří byli bez zaměstnání a bez bydlení, kteří pro obživu kradli, a kteří žili na ulici. Někteří z mladých lidí dokonce neměli vlastní rodinu, do které by se večer vraceli a vedli tak život tuláka. Spávali pod mosty a riskovali, že budou chyceni a uvězněni za žebráctví a potulování. Většina těchto mladých lidí, především chlapci, se, v současném chápání, stali Boscovou „cílovou skupinou“.

Prakticky Don Bosco začal svou pastorační činnost tím, že chodil po městě a poznával prostředí, ve kterém se turínská mládež pohybuje. Nejdříve se snažil zajistit pro ně jídlo a ošacení a postupně se orientoval na umožnění vzdělávání a na zajištění pracovních příležitostí. Co se týče vzdělávání, byla Boscova pastorační činnost zaměřena na čtení a psaní a pochopitelně i na naučení se řemesla, které jim mělo zajistit trvalou obživu. Zajímavostí je, že Bosco dokonce navštěvoval mladé lidi i v továrnách. Své přesvědčení Don Bosco shrnul do svého životního programu takto: „*Chci tuto mládež zachránit*“ (Bosco, 2006, s. 49).

1.3 Založení první oratoře

V roce 1841 zřídil Don Bosco v Turíně, ve čtvrti jménem Valdocco, azyl pro opuštěné děti a mládež, který nazval „Oratoř sv. Františka Saleského“.⁶ Ve valldocké oratoři se věnoval uskutečňování své myšlenky. Realizoval zde výchovný program, jehož hlavním úkolem bylo zajištění vzdělání a poskytnutí křesťanské výchovy. Součástí výchovného konceptu bylo i využívání volného času a společné aktivity. Kládl důraz na sblížení s vychovávanými a preferoval individuální přístup. Přímá účast na všech činnostech byla zásadním momentem přímého výchovného působení. Oratoř byla zaměřena na práci s chlapci a měla jasná pravidla. Každý den se začínalo společně. Bosco sloužil mši svatou pravidelně každé ráno a teprve potom odcházeli chlapci do práce. Z počátku chlapci docházeli za prací do města, nicméně Bosco si postupně uvědomil, že městské prostředí není vhodné místo pro jeho svěřence. Navštěvoval své chlapce přes týden na pracovištích, v dílnách a továrnách. Z těchto návštěv měli chlapci velkou radost, protože bylo zřejmé, že Donu Boscovi na nich záleží a pokládali ho za svého přítele. Tato setkání hodnotili kladně i zaměstnavatelé chlapců, protože ochotně přijímali do svých služeb hochy, o které někdo pečoval přes týden i ve svátek. Kromě těchto pochůzek pravidelně chodíval do věznic s batohem plným ovoce, bochníků a tabáku. Jeho cílem bylo udržovat s chlapci kontakt a získávat si postupně jejich důvěru. Cílem těchto návštěv bylo získat si jejich přátelství a pozvat je do oratoře hned jakmile opustí prostory vězení. (Don Bosco, 2007, srov. s. 101-102)

Od roku 1853 začíná zřizovat první pracovní dílny. V dílnách pracovali laici (členové oratoře sv. Františka Saleského, kteří nestudovali na kněze), kteří byli rovnocennými spolubratry s kněžími, ale na rozdíl od nich se specializovali na práci v řemeslných školách.

Boscův individuální přístup se projevoval tak, že znal osobně všechny chlapce, kteří pobývali v oratoři, a že jim byl neustále nablízku. Vychovával si nové nástupce, kteří mu v jeho práci pomáhali. Na začátku valdockého období pomáhala Boscovi i jeho matka. Zapojovala se podle svých sil a možností a byla svému synovi velkým pomocníkem. Stala

---

⁶ Oratoř v pojetí Dona Bosca je místo, kde mohou děti trávit volný čas a současně se účastnit duchovních činností. Pokračování oratoří je možno pozorovat i v současné době, kdy je můžeme nalézt jako součást Salesiánských středisek.

se matkou všem chlapcům a s láskou o ně pomáhala pečovat. Prala, zašívala košile a starala se o zahrádku.

Podoba oratoří je v současné době jiná než za života Dona Bosca. Současná společnost se potýká s jinými problémy. Konfrontují se nové kultury mezi sebou a rodí se nové otázky ohledně toho, kdo jsme a co děláme. Současníci, kteří navštěvují oratoře dnes, kombinují své zájmy a doplňují je i jinými aktivitami. (Bosco, 2006, srov. s. 198) Poslání nicméně zůstává stejné.

Během deseti let vybudoval dílo, o kterém snil. Kostel, dílny a školy, ve kterých vychovával děti a mladé lidi za pomoci nejvěrnějších pomocníků, které si vychoval z vlastních řad. Založení oratoře bylo začátkem myšlenky sjednotit společnost kněží, která bude pečovat o výchovu bezprizorní mládeže. Jeho letitá snaha vytvořit kongregaci byla realizována a byly přijaty oficiální stanoviny společnosti, a to Kongregace salesiánů Dona Bosca.

Kromě založení oratoře a následně Kongregace salesiánů se Bosco zasadil o vybudování ženské větve salesiánek. Základy kongregace dcer Panny Marie Pomocnice byly položeny v roce 1872. S jejich představitelkami je možné se potkat v salesiánských zařízeních, kde vykonávají vychovatelskou činnost podle pravidel, které stanovil Don Bosco. Dívkám se tak dostalo stejné pozornosti jako chlapcům.

2 PREVENCE V SYSTÉMU VÝCHOVY DONA BOSCA

Don Bosco základ své výchovné koncepce postavil na prevenci. Znamenalo to jednak předcházet negativním projevům chování vychovávaných jedinců, a jednak užívat takové nástroje, které mají za cíl zabránit vzniku nežádoucího chování. Bosco za tímto účelem vytvořil systém výchovy, který je dnes obecně nazýván „Preventivní systém Dona Bosca“. Celý systém vycházel především ze životních zkušeností Dona Bosca, a nikoliv ze studia pedagogických věd. Systém vznikl zamýšlením se nad konkrétními výchovnými situacemi, byl usměrňován zpětnou vazbou mladých lidí, diskuzemi se spolupracovníky, s bratry salesiány, s matkou Markétou a jinými. Postupně byl systém vystavěn na třech pilířích, kde prvním pilířem je **rozum**, druhým **víra**, či náboženství a třetím pilířem je **laskavost**, jež je často zaměňována se slovem láska. Všechny tyto pilíře je třeba vnímat spíše jako vodítka, jakým způsobem vychovávat, nikoliv jako přesně popsanou pedagogickou metodu. Don Bosco měl spoustu výchovných nástrojů, které byl rozhodnut v případě potřeby buď použít, nebo pokud to vyžadovala situace, klidně je vynechat. Rozhodující pro něj byla totiž jedinečnost jednotlivých lidí, jejich životní situace, jejich potřeby a motivace, apod. Autoři Teresio Bosco a Carlo Nanni k systému uvádějí poznámku: „*Odborníci se shodují, že Don Bosco byl především mužem činu. Nevypracoval žádné organické a komplexní pojednání o svém pedagogickém myšlení, ani plně a systematicky nepopsal svou metodu*“ (Bosco, Nanni, 2006, s. 129 – 130). Určité akademické pojetí však Boscovi nelze upřít, neboť se nad každým krokem své výchovy zamýšlí, konzultuje jej a následně jej aplikuje. Preventivní systém tedy má obrovskou vypovídající hodnotu i dnes a je třeba k němu vzhlížet jako ke zdroji hluboké inspirace.

2.1 Rozum

Podstatu Boscova prvního pilíře velmi dobře vystihují salesiánky, Dcery Panny Marie Pomocnice: „*Výchovné působení není nahodilé, vychází z konkrétní situace a potřeb mladého člověka, má jasně stanovený cíl, k němuž směřuje. Vychovatel uvažuje nad tím, jaký dopad má určitá výchovná situace, událost, zážitek na život mladých lidí*“ (Preventivní systém, [online]). Rozumový pilíř Dona Bosca vede vychovatele k tomu, aby o výchově, práci, konkrétních lidech a konkrétní společnosti přemýšlel, a aby konkrétně, společně s vychovávaným, stanovoval postupy, jak a kam se může mladý člověk vydávat. Bosco používá celou řadu nástrojů a všechny je přizpůsobuje originalitě konkrétního

jedince. Dá se říci, že právě tato poslední věta vystihuje Boscův individuální přístup ke člověku.

Konkrétní nástroje rozumu v preventivním systému popsal Bosco ve svých dílech, dopisech a instrukcích a dodnes jsou prohlubovány, znovu promyšleny a znovu přizpůsobovány.

Prvním nástrojem bychom mohli nazvat řád a způsob trestání za nedodržování řádu. Na jedné straně byl totiž Boscův výchovný vztah zaměřen na přátelství, přijetí, otcovství, důvěru a na lásku k Bohu a na straně druhé Bosco uznával disciplínu jako nutnost, která musí být součástí spravedlivého a funkčního systému.

Řád se v oratořích projevoval tak, že byl kladen důraz na přítomnost pokynů, které se týkaly *„uspořádání prostředí, řádu společného života komunity, skupiny i všech dohromady; souhrnu rekreačních, herních, fyzických kulturních a náboženských aktivit; rozvržení denního, ročního i periodicky se opakujícího času a slavnostních dnů; živého smyslu pro zapojení, spoluodpovědnost a spoluúčast všech – jak jednotlivců, tak celé skupiny – na životě výchovného střediska; používání hromadných sdělovacích prostředků či mezosobní, přímé a intimní komunikace...“* (Bosco, Nanni, 2006, s. 135 – 136). Všechny tyto pokyny sledovaly nejen zachování disciplíny v oratoři, ale zároveň měly oratoriánům dodat pocit bezpečí a rodiny. Chlapci se měli cítit v oratořích jako doma. Tuto skutečnost Bosco ještě doplňoval tak, že v oratořích trávil spoustu času a svým svěřencům věnoval pochopení a čas. Bohoslužby zbytečně neprodložoval, nikdy nezapomínal na volný čas, a jak vhodně doplňuje Přadka: *„To zcela nové, co přinesl do systému, byla při vši nábožnosti a pracovitosti zábava, radost a veselí“* (Přadka, 1999, s. 35).

Co se týče trestu, pokud měl Bosco potřebu kárat, vždy tak činil beze svědků, tak, aby nezranil chlapcovu důstojnost. Nesouhlasil s tělesnými tresty. Tvrdil, že chování je třeba usměrňovat, ale fyzické trestání podle něj do výchovy nepatří. Největším trestem například byla situace, kdy si chlapce nevšímal a neprojevoval mu přízeň. Don Bosco sám napsal: *„Pokud jste nevyčerpali ostatní prostředky, nikdy netrestejte. Ve své dlouhodobé praxi jsem se mnohokrát přesvědčil o této velké pravdě. Jistě, je snadnější se rozhněvat než zůstat trpělivý. Je snadnější vyhrožovat než hocha přesvědčit. Řekl bych, že pro naši pýchu a netrpělivost je pohodlnější potrestat ty, kteří se bouří, než je napravit a snášet je s vytrvalostí a láskou. Když trestáme, stěží si zachováme potřebné sebeovládání a nestrannost a prosadíme jen svou autoritu a vášeň“* (Ferrero, 2007, s. 68). Podstatnou

součástí Boscova trestu je i níže popsáný nárok na kvalitu vychovatele, který musí umět dobře vysvětlit smysl a příčinu trestu. Přijmout trest znamenalo ve výchovném principu Dona Bosca především porozumět a pochopit. Dbal na to, aby chlapci chápali, proč jsou potrestáni.

Jedním z důležitých nástrojů rozumu v Boscově preventivním systému, který má významnou roli i v Boscově trestání, je nárok na kvalitu vychovatele. Týká se to především jeho „*postojů, přesvědčení a činů, kde je vyžadován soulad s tím, k čemu vychovává. Vychovává totiž především tím, co je, nikoliv tím, co říká. Jeho prvním úkolem je tedy sebevýchova*“ (Preventivní systém, [online]). Dalším neméně důležitým nástrojem, který by měl vychovatel ovládat, je umění vysvětlovat nebo také motivovat. „*Nechtějme, aby mladí lidé dělali věci automaticky nebo ještě hůř kvůli nám. Motivujme je, vysvětlujme jim důvody*“ (Salesiánský styl výchovy, [online]). Na jiném místě píše Hájek, Hofbauer, Pávková: „*Dobrý vychovatel se musí naučit pozorně poslouchat, aby dokázal odhalit i skrytý význam toho, co dítě svěřuje. Nejde jen o přenos určité informace, ale o vytvoření vzájemné vazby mezi komunikujícími*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 118). Jak bylo zmíněno výše, Don Bosco nebyl jen pedagogem a vychovatelem, ale protože pracoval s mladými lidmi a dětmi, kteří neměli domov, stával se i rodičem. Nárok na vychovatele obsahuje i otcovský a mateřský přístup, který neobsahuje jen to, že je svěřencům nablízku a má na ně čas, což jsme popisovali výše, ale také to, že je třeba chovance dobře znát a umět jim porozumět, umět jim naslouchat. Právě tímto originálním přístupem si získal uznání.

Dalším nástrojem, který je možno u Dona Bosca vysledovat je znalost znamení doby. Znamenalo to jednak pochopit dějinné souvislosti a porozumět konkrétním projevům doby, jejich příčinám a důsledkům, a jednak to znamenalo umět na tato poznání účinně odpovídat. Odtud plynula Boscova znalost potřeb mladých lidí, odtud plynula jeho motivace zakládat oratoře, zajišťovat práci a zajišťovat základní lidské potřeby jako jsou jídlo, ošacení a bydlení, či domov. Veškeré toto vidění se stalo Boscovým sociálním cílem, který viděl v zajištění budoucnosti a dal by se definovat tak, že svou pozornost zaměřil na sirotky a chudé chlapce, na zajištění jejich vzdělání a dobré výchovy, na odborné přípravě na řemeslo. Ve svém projektu sázel na pozitivní přístup a na využití možností, které jsou dány každému člověku. Ke znalosti prostředí se dnes vyjadřuje např. autor Nakonečný, který říká, že „*vztah mezi individuem a jeho prostředím je komplementární. Jedinec se musí interagovat s objekty svého prostředí. Základem interakce, která má dynamickou*

povahu je aktivní zaměřování chování vůči cílovému objektu. Potřebou živého organismu je fungovat v interakci se světem“ (Nakonečný, 1995, s. 199).

Rozum v Boscově pojetí se týkal i náboženství. Týkal se např. mravních zásad, které uplatňoval nenásilně a s rozumem. Uváděl příklady špatného a správného chování, tak aby chlapci rozuměli. K vysvětlení těchto zásad dokázal využít i volnočasové aktivity. Např. založil divadlo a dokázal jej využít jak k zábavě, tak i k poučení. Sám v tomto chování šel příkladem a rozhodně se nejednalo o autoritářské myšlení. Naopak se snažil o to, aby chlapci měli potěšení z každé činnosti. Dobrou atmosféru a příjemné ovzduší považoval za významný výchovný prostředek. Zajímavým prvkem propojeným s křesťanskou vírou je skutečnost, že veškeré vztahy v oratoři byly založeny na rovnocenném přístupu všech členů. Tento prvek má pravděpodobně základ v křesťanském myšlení, které lze nalézt v Bibli ve smyslu: „*Všichni jsme děti Boží*“ nebo „*Před Bohem jsme si všichni rovni*“ apod. (Bible; srov. Řím 8,14-17 nebo Gal 3,28).

Dalo by se říci, že další součástí užití rozumu v náboženství je Boscův přístup k chudobě. Sám ji často promýšlel a vnímal ji především z pohledu víry. Staral se o chudé a sám zůstával chudý celý život. Tato chudoba jednoznačně vychází z učení a života Ježíše Krista. S chudobou se oratoře reálně setkávali zvláště v „*pokoušení, aby v ústavech dali přednost majetným hochům před nemajetnými*“ (Bosco, 2006, s. 109). Bosco svým spolubratrům často vysvětloval, že pokud zůstanou věrni práci pro chudé a problémové, nebude jim nikdo jejich činnost závidět a ostatní je budou podporovat. Přál si, aby jeho salesiáni byli řeholníky pro chudáky. Bohatství souvisí s jistým nadhledem a odloučením od prosté reality. Chudý člověk je obdařen jistým druhem spirituality a lépe soucítí s potřebnými. Sám zůstal po celý život chudý a poukazoval dokonce na výhody chudoby. Člověk, který necítí příkoří, se mnohem hůře ztotožňuje s pocity strádajícího. Získání bohatství by narušilo spiritualitu chudé třídy a obětování by ztratilo smysl. Nespatřoval v chudobě něco negativního, ale naopak. Dovede ochránit před pohodlností a leností. Bohatý člověk si více cenní majetku, nežli lidí a to není cesta ke štěstí ani ke spáse duše. Lásky k Bohu je založena na prostých zásadách a hodnotách. Těmto hodnotám učil i své chlapce. Hodnotová orientace je zaměřením na cíle, které jsou rozhodující v životě každého jedince. Usilování o dosažení těchto cílů poskytuje jedinci ubezpečení, že život má smysl. (Helus, 2004, srov. s. 122)

2.2 Role víry a laskavosti

Dalšími pilíři Boscova preventivního systému jsou víra v Boha a laskavost. Oba pilíře jsou velmi úzce spojeny, proto je uvádím v jedné podkapitole. Víra v Boha v křesťanském pojetí totiž ve zjednodušené formě znamená hluboký vztah Boha s člověkem, v němž se člověk stává milovaným, v němž se učí milovat, a v němž tak čerpá lásku. Tuto lásku pak může, právě laskavým přístupem předávat dál.

Výstižné vyjádření Boscova pilíře víry v Boha můžeme nalézt zde: *„Výchovné úsilí toho, kdo vychovává v salesiánském duchu, pramení z jeho osobního vztahu k Bohu. Bůh je prvním a nejhlubším motivem pro jeho práci s mládeží. Cílem salesiánské výchovy je harmonický a šťastný člověk. Vychovatel si je vědom toho, že trvalé a věčné štěstí je nám dáno v Ježíši Kristu, plně však respektuje svobodu toho, kdo je mu svěřen, a vychovává jej tak, aby sám odpovědně hledal smysl svého života“* (Preventivní systém, [online]). Jak jsme již uvedli výše, druhý pilíř má za cíl prožívat hluboký vztah s Bohem, kde člověk může načerpat sílu a lásku, kterou poté může rozdávat dál. Bosco chtěl tuto pravdu naučit i své svěřence, chtěl jim ukázat Boha. Náboženství se tak stávalo vnitřní motivací pro to, aby chovanec změnil svůj život k lepšímu, a vlastně aby se více podobal Boscovi, potažmo Bohu. Formy, které v této oblasti preferoval, byly modlitba, radostné a zajímavé bohoslužby, různé slavnosti a svátky. Např. svátky řemeslníků (svátek sv. Josefa), svátky pro veřejnost (svátek Panny Marie pomocnice) apod. (Bosco, Nanni, 2006, srov. s. 136). Bosco s Nannim na jiném místě píše: *„Dobře věděl, či alespoň tušil, že slavení, vzpomínání a veselí v člověku buduje vědomí, že někam patří a s někým tvoří jednu „partu““* (Bosco, Nanni, 2006, srov. s. 136). Každodenní prožívání víry pak mělo praktický dopad ve spokojenosti chovanců, ve vnitřní síle využívané pro všední život a v naději do dalších fází života. Víra přinášela smysl a cíl, a učila chlapce, že na všechno, co se jim v životě přihodí, mají pohlížet s jasným klidem, protože Bůh je stále s nimi.

Určitou a výstižnou definici Boscovy laskavosti přinášejí opět salesiánky, Dcery Panny Marie pomocnice: *„Jedním ze samozřejmých předpokladů výchovy je skutečnost, že vychovateli záleží na člověku, kterého vychovává. Aby bylo výchovné působení účinné, měl by mladý člověk z chování vychovatele skutečně vnímat, že mu není lhostejný, že mu na něm záleží. Pak mohou být i náročné požadavky a cíle, které s sebou výchova nese, vnímány ze strany mladých pozitivně. Vztah mezi nimi a vychovatelem není určován pouze*

autoritou podepřenou případnými kázeňskými opatřeními, ale především přátelstvím a oboustrannou důvěrou“ (Preventivní systém, [online]).

Laskavost, nebo i láska, měla v pojetí výchovy Dona Bosca mnoho podob. Povzbuzoval, naslouchal a vysvětloval. Uvědomoval si individualitu každého vychovávaného. Snažil se, aby jeho chlapci měli vždy dostatek prostoru k vyjádření svých pocitů. Pracoval s přirozenou dětskou vnímavostí, která se postupně u dospělého člověka vytrácí. Láskou vedl a k lásce směřoval a přitom ustoupil včas do pozadí, aby si dítě mohlo ověřit vlastní schopnosti a síly. Věřil tomu, že milovat neznamena svazovat, ale dodat pocit bezpečí a jistoty. Přijímal vlastnosti druhého a respektoval odlišnosti jedince. Každý měl stejný nárok vyjádřit svoje pocity a potřeby. Zajímavostí je využití laskavosti k chlapcům, kteří přicházeli do oratoře, byli nedůvěřiví a opatrní. Museli bojovat o každodenní přežití a často měli zkušenosti s pácháním trestné činnosti. Bosco si jejich důvěru musel získávat pozvolna, trpělivě a chlapci museli vědět, že mohou věřit jeho slovům. (Ferrero, 2007, srov. s. 10) Dalším z příkladů užití laskavosti byl již zmíněný Boscův rodinný přístup, či užívání nástroje odpouštění.

2.3 Odkaz preventivního systému pro budoucnost

Bosco je nazýván člověkem naděje. Hleděl do budoucnosti s nadějí a s přesvědčením, že svoji myšlenku dokáže prosadit. Znal dobře dobu, ve které žil a jeho myšlení nebylo naivní. Dokázal zhodnotit možnosti institucí a nedělal si zbytečné iluze. Nepotrpěl si na naříkání a pasivitu. Dítě nepovažoval za idol, byl si vědom, že s sebou nese tíhu lidského hříchu.

Jeho preventivní systém nebyl výsledkem studia pedagogické literatury. Prvotní zdroj je životní příběh člověka, který zasvětil svůj život potřebným lidem. Celá koncepce je založena na rozumu, laskavosti a náboženství. Základní pojetí výchovy spočívá na přátelské přítomnosti vychovatele a jeho nekonečné trpělivosti. Oratoř ve Valdoku byla pro mladé lidi domovem, farností zprostředkující evangelium, školou připravující na život a hřištěm, kde se společně oddávali zábavě.

Předpokladem aktualizace preventivního výchovného systému je znalost prostředí současné mládeže. Původní hodnoty upadají a společnost se dostává do krize. Nároky na individuální a společenské soužití neustále narůstají. Mladí lidé mají tendenci žít pro

přítomnost a budoucností se příliš nezatěžují. Existují hranice mezi realitou a ideálem a je třeba najít orientaci v tomto prostoru. Tento úkol prověří každého mladého jedince, protože se nelze vzdát odpovědnosti za vlastní život. Dospívání je složité období hledání a na této cestě bude pomocná ruka dobrého pedagoga vždy vítána.

Včera jako dnes má preventivní systém zapotřebí osob, které z výchovy učiní svou životní volbu. Původní salesiánská rodina pracovala pro budoucnost a její následovníci si právem nárokují, že preventivní systém má co říci vychovatelům a vychovatelkám, stejně jako současným mladým lidem. (Bosco, 2006, srov. s. 213) Don Bosco zakládal své instituce proto, že dokázal spojit ideály s výchovnou praxí. Díky tomu se stal velkým vychovatelem pro církve i pro svět. Kapitulu věnovanou odkazu preventivnímu systému podle Dona Bosca bych uzavřela posledním úryvkem. „Hluboce cítil, že ho Bůh posílá k mladým. Preventivní systém se zrodil z „Výchovné lásky“, konkrétního a praktického vyjádření lásky, která nás žene při pochopení, že Ježíš zemřel pro spásu všech⁷ (srov. kor 5, 14)

---

⁷ Srov. T. Bosco: Dej mi duše. Kostelní Vydří 2006, s. 150

3 SALESIÁNSKÁ STŘEDISKA

3.1 Historie vzniku

Založení kongregace (sdružení několika klášterů jednoho řádu) Salesiánů se vztahuje k roku 1859. Hlavní iniciativa ustanovení kongregace vychází z Dona Bosca a z jeho vzrůstajícího počtu oratoří a rovněž z potřeby zakotvit nějakým způsobem stanovy hnutí pro stávající i budoucí generace. Zakládající institucí byla hlava římskokatolické církve, tj. papež Pius IX, který řád založil, a který v roce 1874 přijal a schválil pravidla společenství Salesiánů. Kongregace přijala jméno „Salesiáni Dona Bosca“, které se traduje až do dnešní doby, a které vzniklo z pocty k jinému církevnímu učiteli Františku Saleskému. Tento světec se v mnohém podobal Donu Boscovi. Během svého života hluboce ovlivnil vnitřní život velkého počtu věřících. Pravá zbožnost podle tohoto kněze spočívala v setkávání s Bohem, ale i v setkávání s lidmi. Smyslem jeho života byl chudý a prostý život. V době, kdy žil František Saleský, v XII. století, převládá názor, že svatost je vyhrazena pouze lidem, kteří opustili svět, vstoupili do řádu a uzavřeli se v kláštorech. František Saleský naopak zdůrazňuje, že ať jsme kdekoli, všude můžeme a také máme usilovat o dokonalý život. Nabádá, abychom odložili všechny záminky, které odvádí naši pozornost a snažili se znovu objevit pravou hierarchii hodnot. (Morel, 1998 srov. s. 28)

Láska k bližnímu, humanismus a pokora tohoto zbožného člověka se stala inspirací i pro Dona Bosca. Z úcty k němu se někdy vyskytuje pojmenování řádu jako „Společnost sv. Františka Saleského“. Svým obsahem se kongregace odlišovala od jiných církevních institucí v tom smyslu, že se jako jediná církevní organizace věnuje komplexně mladým lidem, a že se tyto mladé snaží učit, vést a vychovávat. Neměli se lišit oblékáním ani stylem modliteb od ostatních věřících. Jejich hlavním cílem byla péče o chudou mládež.

V roce 1860 byly vypracovány směrnice pro přijetí do salesiánských ústavů. Měli být přijímáni ti, kteří se chtěli naučit řemeslu, byli chudí nebo opuštění a byli ve věku od 12 do 18 let. Postupně vznikaly další koleje a ústavy po celé Itálii. Spolupráce se rozšířila o laické pomocníky, kteří měli rovnoprávné postavení jako ostatní členové kongregace. (Přadka, 1999, srov. s. 37)

V dubnu roku 1887 byl místo Dona Bosca, který již byl vážně nemocný, ustanoven generálním představeným salesiánské kongregace Don Ruo, který byl dlouholetý

spolupracovník i Boscův přítel. Zajímavostí je, že to byl člověk, jehož Bosco vychovával od chlapeckých let. „31. ledna roku 1888 Bosco umírá“ (Quarzo, 2011, s. 92).

Od té doby nastalo nové období života celé kongregace, které směřovalo za jasným cílem, ale již bez svého zakladatele. V roce 1895 se konal první kongres salesiánských spolupracovníků. Uskutečnil se v Bologni a zúčastnili se ho registrovaní salesiánští spolupracovníci, salesiáni laici i salesiáni kněží. Přítomni byli salesiáni z Itálie i ze zahraničí. Kongresu se účastnilo dva tisíce účastníků z celého světa.

V současné době je po světě přes 16 tisíc salesiánů, kteří pracují ve 127 zemích světa. Největší zastoupení salesiánů je v Itálii, Španělsku, Indii, Brazílii a v Evropě. Zajišťují projekty na pomoc mladým a chudým dětem. Díky misionářům je vzdělání umožněno i chudým dětem, kterým se tak otevírá cesta k hodnotnějšímu způsobu života (Don Bosco ve světě, [online]). Hlavní cíl je podporovat mladé lidi na duchovní a sociální úrovni. Zvýšená pomoc je věnována dětem a mládeži, která je ohrožena sociálně patologickými jevy současné společnosti.

Jak bylo již uvedeno v kapitole 1., Don Bosco se zasadil i o vybudování ženské větve salesiánek, jejíž základy byly položeny v roce 1872. Kongregace byla nazvána „Kongregace dcer Panny Marie Pomocnice“ a jejich členové vykonávají vychovatelskou činnost podle pravidel, které stanovil Don Bosco.

3.2 Vznik a zánik salesiánských středisek mládeže v ČR

Se vznikem středisek na našem území je spojena osobnost Ignáce Stuchlého, který studoval teologii nejprve v Olomouci a posléze v Itálii v Turíně, kde vstoupil k salesiánům. Po vysvěcení na kněze, rok 1901, pracoval nejprve v italském salesiánském konviktu v Gorici a poté vystřídal ještě několik salesiánských center. (srov. Ignác Stuchlý, © 2014, [online])

Od roku 1925 je plánováno založení české salesiánské provincie (územní správní celek), kterou Stuchlý začíná realizovat ve Fryštáku u Holešova v bývalém klášteře sester Neposkvrněného početí. Před začátkem druhé světové války byly dále otevřeny oratoře v Praze, Ostravě, Brně a Pardubicích.

Projekt salesiánského díla v Brně byl svěřen Františku Lepaříkovi, který získal zkušenosti ze salesiánského domu ve Fryštáku. Projektem jej pověřil Ignác Stuchlý. Měl zahájit

stavbu oratoře a vytvořit zázemí pro práci s mládeží. Poblíž staveniště na loukách hráli společně hry, modlili se a učili se žít křesťansky.

V roce 1939 vypukla druhá světová válka, která zasáhla i do plánů a budování. V této době měli již spoustu věřících spoluobčanů, kteří se snažili pomáhat. Nebylo možné stavět trvalé stavby, ale Lepařík oslovil představené a poprosil o schválení provizorní stavby ze dřeva. Měl plány na stavbu kostela Panny Marie Pomocnice a na oratoř podle vzoru Dona Bosca. Bylo však nutné vzdát se na určitou dobu tohoto projektu a vyčkat na příhodnější dobu. Stavba dřevěného provizoria začala v listopadu 1939. Zapojili se chlapci, děvčata i dospělí. Díky obrovskému nadšení a pracovnímu nasazení místních občanů, byla oratoř 8. prosince 1939 vysvěcena. Oratoř se stala centrem kultury, duchovního rozvoje a společenským prostorem pro věřící i nevěřící. Program byl bohatý a velmi pestrý. Věnovali se divadlu, studiu katechismu a chlapci založili i vlastní kapelu. Sport byl pravidelnou součástí zábavy. Odehrávaly se zápasy mezi bohoslovci a civilisty. Zájmové kroužky se postupně rozrůstaly a po válce byly založeny i dva skautské oddíly.

Návštěvnost se postupně zvyšovala a bylo nutné pokračovat v přístavbě dalších prostor. Následně došlo ke dvěma přístavbám. V roce 1944 vystřídal nemocného Františka Lepaříka František Míša a stal se ředitelem oratoře. Během války fungovala oratoř jako místo pokoje a útěchy.

Po válce navštěvovali oratoř děti i dospělí. Pořádaly se katechismové večery (katechismus – učení církve). Salesiáni jezdili do kostelů po celé republice a seznamovali věřící se svým posláním. Každý měsíc probíhala schůze salesiánských pracovníků. Bylo to období velkého nadšení, protože po skončení válečného utrpení si všichni vážili svobody a nadšeně se pouštěli do díla.

V dubnu, roku 1950, příslušníci StB oratoriánům sdělili, že oratoř bude fungovat dál, ale jejich činnost bude pod kontrolou státní policie. Toto opatření souviselo s únorovými událostmi. Komunisté měli konkrétní plán, jak zlikvidovat kostely na území republiky a potlačit náboženské smýšlení. Spousta salesiánů, kněží i laiků, byla odvečena a internována do sběrných klášterů. Na druhou stranu spousta studentů teologie byla tajně svěcena na kněze a ti nahrazovali internované kolegy. Obavy lidí o budoucnost a nejistota režimu snížila počet docházejících do střediska. „Důvody byly různé, ale největším problémem byl strach o vlastní existenci“ (Poválečné období, [online]).

V průběhu let 1956 a 1957 probíhala další vlna zatýkání. Salesiáni se scházeli po bohoslužbách a trávili společně večery v oratoři. Tento způsob shromažďování byl označen za protistátní. Někteří z nich byli zatčeni, vyslýcháni a nakonec odsouzeni. V létě roku 1960 byla kaple a chrámový prostor uzavřen na základě úředního rozhodnutí. Důvodem mělo být nedostatečné zajištění bezpečnosti pro návštěvníky. Stavba byla provizorní z dřevěného materiálu a hrozila možnost požáru. Tato obava se nakonec naplnila v únoru roku 1965. Celá stavba byla zachvácená požárem a kaple s oratoří vyhořela. Okolnosti požáru se nepodařilo zcela objasnit ani po letech. Část prostoru využívali členové Svazarmu, kteří do místnosti přenesli kamna. Zřejmě špatná manipulace dala vzniknout rozsáhlému požáru, který definitivně ukončil život oratoře. Obyvatelé obce si spáleniště upravili a vzniklo místo pro děti. Pískoviště a hřiště pro nejmenší využívaly maminky s dětmi. Kolem hřiště byly zasazeny lavičky a sloupy veřejného osvětlení. Na církevním pozemku byla postavena mateřská škola. (Poválečné období, [online])

3.3 Obnovení činnosti po roce 1990

Po revoluci v listopadu 1989 očekávali salesiáni navrácení svého majetku. Roku 1991 jim byl skutečně vrácen, ovšem mimo plochy zastavěné garážemi a mateřskou školou. Biskupství v Brně nabídlo salesiánům možnost získat prostory na ulici Veveří. Dva nejvýznamnější salesiáni po roce 1990 v Brně byli P. Oldřich Med a P. Petr Beran. Tito dva zástupci vydali výzvu, ve které oslovili veřejnost. Výzva obsahovala stručnou historii střediska a plány na vybudování kostela s oratoří v Žabovřeskách. Plán stavby byl schválen a stavba byla zahájena v lednu 1993. Stavební činnosti se ujaly Inženýrské stavby Brno.

Podářilo se nasbírat mimořádné množství peněžních darů a příspěvků. Finanční částky posílali občané, kteří byli seznámeni s projektem. Zástupci salesiánů jezdili po celé republice a seznamovali věřící se svým stavebním záměrem. Značná finanční částka přišla i ze zahraničí. Dílo bylo úspěšně dokončeno v roce 1995. V květnu téhož roku proběhlo slavnostní posvěcení kostela Panny Marie Pomocnice. Výstavba dále pokračovala druhou etapou. V plánu bylo postavit budovy, kde by byli ubytováni spolubratři. Před vánocemi v roce 1994 vznikla Nadace přátel Dona Bosca. Cílem bylo z peněžních a nemovitých darů podporovat rozvoj mládeže v oratoři v Žabovřeskách.

Po dobudování obytné části se postupně dokončilo fotbalové hřiště, hřiště na volejbal, basketbal. Speciální hřiště s mantinely slouží na hokejbal a v zimním období na hokej. Do oratoře mají přístup všechny děti. Chlapci i děvčata dochází v hojném počtu. Ke konci roku 1999 získali oratoriáni i budovu, která dříve sloužila jako mateřská škola. Tato budova se po úspěšné rekonstrukci stala hlavní budovou a postupně se do ní přesunuly všechny aktivity z místností pod kostelem.⁸

Od revoluce v roce 1989 uběhlo téměř čtvrt století. Salesiáni navázali na myšlenku Dona Bosca a postupně vracejí jeho výchovný systém do života. Aktivně hledají možnosti, jak obohatit svoji činnost a přizpůsobit ji současným problémům. Koncepce salesiánské pedagogiky uplatňované podle zásad křesťanských hodnot je hlavní charakteristikou, která odlišuje toto zařízení od ostatních.

3.4 Charakteristika střediska v novém tisíciletí

Vykročení do nového tisíciletí bylo především ve znamení administrativních změn. Od 29. 6. 2006 se středisko transformovalo z účelového zařízení pro mládež ve školskou právnickou osobu. Ke změně došlo v souladu se školským zákonem č. 561/ 2004 Sb. Zařazení mezi právnické osoby přineslo zejména větší právní jistotu.

Hlavním posláním zůstává rozvíjení a udržování myšlenky zakladatele Dona Bosca. Cílem střediska v Brně Žabovřeskách je nabízet volnočasové aktivity a rozvíjet kvalitní mezilidské vztahy. Preventivní výchovný systém staví na stejných hodnotách, jako tomu bylo v čase založení. V současné době chtějí být salesiáni i výzvou pro dospělé. Příkladem správné výchovy nabízejí pomoc i rodičům. Středisko je centrum, kde mladí lidé nacházejí zábavu, poučení, přátelství. Mají příležitost poznat a blíže se seznámit s křesťanskými hodnotami.

Středisko je organizačně členěno do několika sekcí: Volná Oratoř, Kroužky, Klub maminek. Tyto sekce mají za úkol pedagogickou činnost. Čtvrtá sekce zajišťuje technicko - hospodářské zázemí.

---

⁸ Volně dostupné z: <http://historie.brno.sdb.cz/node/4>.

Pravidelné aktivity

- Kroužky pro děti a mládež ve věku od 6 do 26let. Mají zaměření pohybové, hudební, technické, výtvarné, dramatické a vzdělávací. Některé z těchto kroužků jsou přístupné i pro dospělé.
- Otevřený klub – volná oratoř nabízí přiměřené zázemí ke sportovní činnosti. K dispozici je posilovna, klubovna s hernou, stolní hry, místnost s kulečnickem a venkovní hřiště. Cílovou skupinou jsou děti od 6 do 26let.
- Klub maminek – nabízí aktivity pro rodiče s předškolními dětmi ve věku 1 až 5 let. Účelem tohoto kroužku je umožnit maminkám (tatínkům) vymanit se ze sociální izolace. Rozvoj komunikace v kolektivu usnadňuje dětem pozdější nástup do mateřské školy. O tuto službu je velký zájem a z hlediska kapacity není možné vyhovět všem zájemcům. Od roku 2010/2011 byl zřízen klub Radovánek. Jedná se o program bez přítomnosti rodičů. Pod vedením zkušených lektorek je u dětí rozvíjena pohybová, výtvarná, hudební a komunikační aktivita.⁹ Jedná se o hlídání dětí ve věku 3 až 6 let.

V průběhu školního roku doplňují činnost příležitostné akce. Mezi příležitostné aktivity patří sportovní turnaje, sobotní výlety, potáborová setkání, hudební a taneční večery. Významným projektem byl program Vykroč. Jedná se o projekt pro základní školy, kterého se ve školním roce 2009/ 2010 zúčastnilo 200 dětí ze šestých a sedmých tříd z okolí střediska. Byl zaměřen na podporu spolupráce v třídním kolektivu.

Spoluprací se salesiánským střediskem v Brně Líšni vznikl dvouletý animátorský vzdělávací kurz nazvaný SVAŘÁK. Víkendová setkání byla zaměřena na témata, která mohla dobrovolníkům usnadnit jejich práci. Doplňkové vzdělávání animátorů a členů střediska zajišťuje projekt IZIDOR. Setkávají se zde lidé, kteří mají zájem rozšiřovat si svoje vzdělání.

Celý tým střediska mládeže se skládá ze salesiánů, sester salesiánek, zaměstnanců a dobrovolníků (animátorů).¹⁰ Animátoři jsou pro práci ve středisku nenahraditelní.

---

⁹ Volně dostupné z: <http://historie.brno.sdb.cz/node/4>.

¹⁰ Projekt Salesiánští animátoři je akreditovaný program na ministerstvu vnitra podle zákona o dobrovolnické službě. Požadovaný věk účastníků je minimálně 15 let. V osnovách jsou základy pedagogiky a psychologie,

V současné době se animátoři v počtu asi 80 dobrovolníků podílejí aktivně na činnosti střediska. Studenti středních a vysokých škol, kteří svoje studium zaměřují na pedagogiku, mají možnost ověřit si získané vědomosti v praxi. Rozvrh je pro jednotlivé studenty – zájemce individuální podle jejich možností.

I. PRAKTICKÁ ČÁST

4 EMPIRICKÁ ČÁST

4.1 Stanovení výzkumného problému a cíl výzkumu

Salesiánské středisko je církevním zařízením, což jej staví do zvláštní pozice mezi ostatními zařízeními. Realizuje výchovu podle koncepce svého zakladatele Dona Bosca, která již byla blíže popsána v teoretické části práce. Povinná školní docházka redukuje znalosti dětí na předepsané osnovy odborných předmětů. Náboženská výuka není předmětem zájmu současné moderní společnosti, a proto mě zajímá, jak děti reagují v prostředí, kde se pravidla výchovy stanovují podle křesťanských zásad. Výchova v rodině a způsob trávení volného času určují, jaké hodnoty si děti osvojí. Cílem mé práce má být zjištění, jaký vliv a přínos má salesiánské středisko na volnočasové aktivity současné mládeže. Stojím také o pochopení příčin a důvodů, které vedou děti k navštěvování tohoto zařízení. Jedná se o určitý výsek populace, která má vlastní zkušenosti s aktivitami specifického zařízení, kterým Salesiánské středisko mládeže bezpochyby je.

Cílem výzkumného šetření je zodpovědět základní výzkumnou otázku, která zní:

ZVO 1: Jak salesiáni ovlivňují nabídkou a přístupem volný čas mládeže?

Rovněž jsem formulovala jednu vedlejší výzkumnou otázku:

VVO 1: Jak děti vnímají křesťanskou výchovu ve středisku?

4.2 Kvalitativní výzkumné paradigma

Pojem kvalitativní výzkum definují Strauss, Corbinová (1999, s. 10) následovně: „*Termínem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Může to být výzkum týkající se života lidí, příběhů, chování, ale také chodu organizací, společenských hnutí nebo vzájemných vztahů*“. Ze zmíněné definice vyplývá, že kvalitativní výzkum nepracuje oproti kvantitativnímu výzkumu se statistickými údaji, nýbrž je zaměřen na hlubší analýzu a pochopení konkrétních projevů zkoumaného, popř. zkoumaných subjektů. Je zaměřen na zkoumání existencí mnoha realit, které mohou být na první pohled skryté, a které bychom

statisticky nebyli schopni zjistit. Nezanedbatelnými požadavky na relevantní provedení kvalitativního výzkumu je rovněž správná orientace v prostředí, která má za účel vyhnout se případnému zkreslení. Klade vysokou náročnost na výzkumníka, protože jsou požadovány dobré komunikační schopnosti a sociální vnímavost.

Jako nástroj kvalitativního výzkumu jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor, který umožňuje zachytit subjektivní pohledy a názory dotazovaného. Základem rozhovorů budou okruhy otázek, na které se budu respondentů dotazovat. Vytvořím si určité schéma, které pro mě bude závazné. Vzhledem k tomu, že je možné zaměřovat pořadí a současně lze ponechat některé pasáže více na tazateli, umožňuje mi tato forma flexibilně reagovat na nečekané situace a přizpůsobit rozhovor dané situaci. *„Znamená to, že si necháváme například vysvětlit, jak danou věc myslí. Ověříme si, že jsme ji správně pochopili a interpretovali, klademe různé doplňující otázky a téma rozpracováváme do hloubky, do jaké je to užitečné vzhledem k cílům a definovaným výzkumným otázkám“* (Miovský, 2010, s. 160).

4.3 Volba výzkumného vzorku

Cílovou skupinou jsou děti ve věku 12 až 15 let. Oslovila jsem 8 respondentů, kteří mají nejméně dvouletou zkušenost s docházkou do střediska. Byli vybráni čtyři chlapci a čtyři děvčata. Přímou zkušenost s náboženstvím mají dva z respondentů, kteří pochází z rodin, kde udržují náboženskou tradici. Při oslovení jednotlivých respondentů jsem vycházela z tzv. účelového výběru. Účelový výběr neboli výběr úsudkem, se užívá především v situaci, kdy výzkumník zná kontext zkoumané problematiky a vychází z předem určených výzkumných záměrů. Pro tuto metodu je tedy charakteristický záměrný výběr respondentů dle konkrétních požadavků (Švaříček, Šed'ová, 2007). V rámci této bakalářské práce sehrálo stěžejní roli kritérium dlouhodobá zkušenost se salesiánským střediskem, respektive minimálně jeho dvouleté navštěvování.

Charakteristika jednotlivých respondentů

Respondent č. 1: Petra, 13 let

Petra bydlí v Žabovřeskách, získala jsem na ni kontakt od její maminky, kterou jsem oslovila s žádostí o rozhovor. Petra pochází z úplné rodiny a má jednoho staršího sourozence, kterému je 19 let. Rodina není nábožensky založená. Salesiánské středisko navštěvuje dva roky.

Respondent č. 2: Jakub, 13 let

Jakub žije s rodiči v Žabovřeskách, kontakt na něj jsem získala od jeho maminky, od které jsem věděla, že dochází do salesiánského střediska již třetím rokem. Má jednu starší sestru, která je již vdaná a salesiánské středisko dříve navštěvovala. Rodina není nábožensky založená.

Respondent č. 3: Martin, 15 let

Martin žije s oběma rodiči a s jedním prarodičem v Žabovřeskách. Má dva starší sourozence, kteří dříve středisko také navštěvovali. Rodina je nábožensky založená. Tohoto chlapce mně doporučil Jakub, protože bydlí v jedné ulici a znají se ze střediska. Osobně dochází do střediska čtvrtý rok.

Respondent č. 4: Lucie, 13 let

Rodiče Lucie se před třemi lety rozvedli a Lucie se přestěhovala s maminkou a starším bratrem do Žabovřesk, kde poblíž jejich nového domova bydlí i Lucčina babička. Tuto dívku mně představila první respondentka Petra, která se s ní zná ze školy. Nejsou nábožensky založeni. Chodí do střediska třetím rokem.

Respondent č. 5: Lukáš, 14 let

Lukáš bydlí s oběma rodiči, bratrem a starší sestrou, která je již vdaná. Kontakt na tohoto chlapce jsem dostala od Jakuba. Rodina není nábožensky založená. Lukáš bydlí v Komíně a dochází do střediska třetí rok.

Respondent č. 6: Bára, 12 let

Bára bydlí v Žabovřeskách s oběma rodiči, sourozence nemá. Rodina není nábožensky založená. Bára se poznala v jednom kroužku s Petrou, která mi setkání zprostředkovala. Chodí do střediska dva roky.

Respondent č. 7: Kateřina 15 let

Katka žije s rodiči a mladší sestrou v Žabovřeskách. Rodina je nábožensky založená. Kontakt mi umožnil Martin, který zná Katku delší dobu. Aktivity ve středisku využívá čtvrtý rok.

Respondent č. 8: Petr 13 let

Petr žije v Žabovřeskách s oběma rodiči a má staršího bratra, kterému je 20 let. Chodil do střediska zhruba ve stejném věku, jako je teď Petr. Rodina není nábožensky založená. Petr se zná s Jakubem, který mně domluvil setkání. Za aktivitami do střediska dochází dva roky.

4.4 Sběr dat

Rozhovory byly pořízeny v průběhu měsíce listopadu a prosince roku 2013. Rozhovory jsem prováděla po dohodě s jednotlivými respondenty u mě doma. Vždy jsem se snažila přizpůsobit časovým možnostem konkrétního respondenta. Ve dvou případech se rozhovoru zúčastnily dvojice. Zbývající tazatelé byli osloveni jednotlivě. Během rozhovorů jsem se snažila eliminovat veškeré nežádoucí vlivy, které by mohly narušit průběh našeho rozhovoru. Představila jsem jim téma své práce a vysvětlila jim, jak si představuji průběh rozhovoru. Každý rozhovor trval v průměru 30 minut. Všechny respondenty jsem požádala o souhlas k použití diktafonu. Rozhovory jsem tedy nahrávala a následně je převedla do psané podoby. Každého z respondentů jsem ujistila o zachování anonymity. Vzhledem k věku všech respondentů jsem se snažila na začátku zavést neformální rozhovor, abych nastolila uvolněnou a přátelskou atmosféru a pokusila se s nimi navázat vzájemnou důvěrou. Tento časový prostor jsem rovněž využila k upřesnění svých požadavků. Každému bylo vysvětleno, že v případě, že nebude něčemu rozumět, může se mě kdykoliv přímo zeptat a požádat mě o vysvětlení. Respondenti byli ochotní a

vstřícní. V průběhu rozhovoru ve chvílích spontánní sdílnosti respondenta jsem zaznamenávala i informace, které byly doplňující a ty jsem později vytřídila. Otázky jsem kladla postupně. Pokud se respondent rozpovídal, tak jsem vyprávění nezastavovala. Při přepisování z nahraného záznamu jsem irelevantní informace nepřepisovala.

4.5 Zpracování dat a analýza rozhovorů

V kapitole 4.2 „Kvalitativní výzkumné paradigma“ bylo naznačeno, jakým způsobem budou nashromážděná data zpracována. Nahrané rozhovory jsem přepsala a text jsem rozčlenila na jednotlivé významové celky. Jádrem výzkumu je analýza neboli **kódování**. Jedná se o operaci, kdy jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a znovu složeny novými způsoby. Jedná se o proces tvorby teorie z údajů. Ve své práci volím postup **otevřeného kódování**. Strauss, Corbinová (1999) zmiňují, že v průběhu otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části tj. jednotlivé kódy. Jednotlivé části jsou porovnávány a tím zjištěny podrobnosti a rozdíly. Výsledkem je **kategorizace**, která mi umožní vymezit pojmy, a zjistit vzájemné vztahy mezi nimi. V přepsaném textu rozhovorů budu identifikovat určité jevy, které jsou podobné a seskupením těchto společných znaků vytvořím skupiny pojmů (kategorie), které budu mezi sebou porovnávat. Každá kategorie má svůj pojmový obsah a rozsah. Znamená to, že určuje, které skupiny pojmů spadají do dané kategorie. Poslední fází tohoto procesu je tzv. zakotvená teorie: „*Výsledkem výzkumu je spíše teoretické vyjádření zkoumané reality než sada čísel nebo skupina volně vztažených pojmů*“ (Strauss, Corbinová, 1999, s. 15).

Základní kategorie, které vytvořily kostru analytického příběhu z rozhovoru, jsou tyto:

- Prvotní motivace k návštěvě zařízení („Proč salesiáni?“)
- Aktivity a nabídka činností (možnosti, uspokojení potřeb v prožitkové oblasti)
- Vychovatel jako dobrý kamarád
- Role náboženství v komunitě (názorové odlišnosti)

4.6 Interpretace dat a analýza rozhovorů

Prvotní motivace k návštěvě zařízení

V kategorii **první motivace k návštěvě zařízení** jsem se zaměřila na impulzy, které vedly děti k rozhodnutí stát se součástí střediska. Respondentka Petra vypověděla, že se s maminkou dohodly, že si vybere kroužky v místě svého bydliště. Dříve dojížděla na gymnastiku mimo obec. *„Byla jsem ráda, že tam můžu začít chodit, protože to mám kousek od domu a vybrala jsem si přesně to, co se mně zamlouvalo. Bývala jsem hodně unavená, když jsem musela jezdit daleko a tak se to vyřešilo“* (Petra).

V případě této dívky bylo zřejmé, že **dostupnost** hrála při prvotním výběru zásadní roli. Je zřetelné, že primárním záměrem u této dívky bylo najít činnost pro volný čas v blízkosti bydliště. Obdobně se vyjadřovala i Bára, která vypověděla, že jí rodiče poskytují naprostou volnost při výběru volnočasových aktivit. S kamarádkou ze školy se domluvily, že vyzkouší, jaké možnosti by mohly ve středisku využít. V průběhu rozhovoru jsem vyzorovala, že její kamarádka je pro Báru blízkým společníkem a všechna důležitá rozhodnutí spolu probírají. Na druhou stranu zdůraznila, že oba rodiče jsou velmi pracovně vytížení a že nemají mnoho času na společné činnosti. *„Víte, mamka chodí z práce nejdříve v šest hodin a táta někdy i po osmé. Vidíme se jen chvilku večer a o víkendech. Většinou se na všem domlouváme po telefonu, tak jsou naši rádi, že jsem blízko se svojí kamarádkou a nemusí se bát, kde jsem a co se děje. Mamka mně už tak často ani nevolá, protože ví, kde a s kým bývám“* (Bára).

U této dívky je zřetelné, že impuls k rozhodnutí vyšel od kamarádky, ale rodiče zároveň její volba uklidnila. Určitý pocit bezpečí, že bude docházet blízko bydliště, působil významně především na její matku, která se často ujišťovala, že je Bára v pořádku.

Na druhou stranu dostupnost nebyla určujícím ukazatelem u všech dotazovaných. Dalším motivem byla **rodinná tradice a zkušenost rodičů**. U respondenta Jakuba vyplynulo rozhodnutí zapojit se do střediska na základě přání rodičů. Jeho starší sestra dříve navštěvovala středisko. Z jeho výpovědi bylo zřejmé, že pozitivní zkušenost v případě sestry byla při rozhodování podstatná. *„Víte, se ségrou byly dost problémy, a tak naši byli rádi, když začala chodit k salesiánům s tou svojí partičkou ze školy, takže já jsem tam vlastně začal chodit potom automaticky. Když jsme se doma bavili o tom, kam budu*

docházet, salesiáni byli pro rodiče jasná volba. U nás se o jiné možnosti ani neuvažovalo. Naši říkali, že budou mít klid a jistotu, že se nebudu nikde potulovat bez cíle“ (Jakub).

Stejný důvod uvedla i další respondentka Kateřina, která na rozdíl od předcházejícího chlapce pochází z křesťanské rodiny. Vstoupila do střediska na přání rodičů, kteří salesiánskou tradici podporují. Chodí do zařízení čtvrtý rok a první kontakt byl v průběhu prázdnin, kdy se zúčastnila letního tábora pořádaného střediskem a kde se jí líbilo. Po prázdninách začala navštěvovat zařízení pravidelně. *„Na tábore to bylo bezvadný, protože jsem na takovým byla poprvé. Nejvíc se mně líbilo, že nás tam nebylo moc. Myslím, že maximálně tak 25 lidí. Hodně mně to tehdy uteklo a našla jsem si tam dvě kamarádky, se kterýma chodíme od té doby do střediska“ (Kateřina).*

Obdobně se vyjadřoval i dotazovaný Martin, který je také z křesťanské rodiny a náboženská výchova je pro něj samozřejmostí od narození. *„Já jsem začal nejdřív chodit s mamkou, tam jsou i nějaký programy pro matky s dětma, ale to už nevím, co to bylo, později jsem si vybíral kroužky sám. Víte, mně nebaví nic dlouho, tak to aspoň říkají rodiče, no něco na tom asi bude, ale mně to tak vyhovuje, protože rád zkouším nové věci. Chodili jsme s rodiči i třeba na různé přednášky, to vybírali naši a společně docházíme na mše. V neděli chodíme do kostela pravidelně, vlastně si začátek neděle ani jinak nepamatuju. Nikdo z nás si neplánuje nic jinýho, tak jsme všichni zvyklí“ (Martin).*

Vliv rodičů je zřetelný ve všech třech popsanych výpovědích. V těchto případech rodiče iniciovali vstup do zařízení, i když impulzem u každého byly jiné důvody.

Další faktor, který byl významný z hlediska zapojení se dětí do dění střediska je možné nazvat **autonomní volba respondenta**. Z ostatních zbývajících rozhovorů je patrné, že prvotní zájem byl vyvolán blízkým kamarádem, nebo spolužákem ze školy. Vzhledem k věkovému složení cílové skupiny je otázka názoru kamaráda pochopitelná. Pocit sounáležitosti a sdílení s vrstevníky je pro tuto věkovou kategorii klíčový. Například Lucie se vyjadřovala, že vstup jí zprostředkovala kamarádka. Lucie se po rozvodu rodičů přestěhovala ze středu města, kde žila od narození do obecní části Žabovřesky. Lucie naznačila, že výběr lokality souvisel i s tím, že v obci žijí prarodiče Lucie. Svěřila se, že přestěhování nesla poměrně těžce. Ve městě měla spoustu kamarádů, které znala již od školky. Také se zmínila, že se hůře seznamuje, že jí to déle trvá, než se s někým dokáže skamarádit. Po nějakém čase si našla kamarádku v nové třídě a ta jí říkala o salesiánech, a

jestli by s ní nechtěla chodit do střediska. „Řekla jsem mamce, že bych tam chodila se svojí kamarádkou. Maminka ale o salesiánech vůbec nic nevěděla, tak se ptala babičky a ta jí to asi vysvětlila, protože mamka potom hned souhlasila“ (Lucie).

Kamarád ovlivnil i dalšího respondenta Lukáše, který jako jediný z dotazovaných nebydlí v obecní části Žabovřesky, ale žije v obecní části Komín, která je nedaleko. Z počátku váhal, jestli se má zapojit do střediska. Důvodem bylo, že věděl, že se jedná o církevní zařízení a v tom viděl za sebe určitý problém. „Víte, já jsem nevěděl úplně, jak to tam chodí a připadalo mně blbý dělat ze sebe šaška. My do kostela nechodíme a ani mně tyto věci nic neříkají, tak jsem myslel, že by to nešlo, abych tam chodil. Bráchův kámoš mně ale říkal, že je to tam v pohodě, že se nikdo modlit nemusí“ (Lukáš).

Vliv vrstevníka je v tomto případě velmi zřetelný, protože rada kamaráda je významným činitelem rozhodování.

Rozhodnutí stát se členem střediska a zapojit se do některé nabízené činnosti vycházely jednoznačně v těchto případech z aktivity dětí. Stejně tak je možné si povšimnout, že impulzy, které jsem zařadila do kategorie zapojení do střediska, se navzájem prolínají. Vždy je nějak patrný vliv rodičů, který je záležitostí rodinné výchovy nebo tradice. Neopomenutelným přínosem je dostupnost, díky které je zařízení pro mnohé atraktivní. Z rozhovorů vyplynulo, že rodiče posílají do střediska děti i s jistým pocitem bezpečí, které středisko jejich dětem zajišťuje.

Aktivita a nabídka činnosti

V další části se budu věnovat **kategorii aktivity a nabídky činností**. Z většiny výpovědí je zřejmé, že děti oceňují pestrou nabídku, ze které je možné vybírat. Někteří respondenti přímo zmiňují, že nabídka je tak široká, že není možné, aby si někdo nevybral. V odpovědích na možnosti aktivit se vyjadřovali všichni shodně a pozitivně. Zejména bylo možné vyzorovat, že pokud nebyly představy dětí naplněny, při prvním výběru vzápětí následovala další volba, která děti ve většině případů již uspokojila. Proto bych nazvala podstatným faktorem výběru **spontánnost a pestrost** možností. Jakub uvádí, že si vybral sportovní kroužek florbal, který chtěl navštěvovat, protože se domníval, že by ho tato

činnost bavila. Nakonec ale svoji volbu hodnotí takto: „*Byli tam kluci o hodně větší než já a já jsem se nedostal moc do hry. Skoro vůbec mně nepřihrávali a mě to přestalo bavit. Nakonec jsem se rozhodl pro fotbal a jsem tam spokojený*“ (Jakub).

Děti nastoupily do střediska s určitou představou, jak uspokojit svůj konkrétní zájem. Každému z nich se dříve či později jejich představy naplnily. Také z výpovědi Lukáše vychází, že oceňuje možnosti, které středisko nabízí. „*Dnes v sídlišti není moc možností, kde si třeba zahrát fotbálek, hřiště prakticky neexistují. Jediná možnost je zapsat se někde do klubu. Já ale nemám rád, když mě někdo moc do něčeho nutí, toho mám dost ve škole. Chci si jen tak zahrát, protože mě to baví, ale nechci, aby na mě někde křičel nějaký aktivní trenér, že to ostatním kazím*“ (Lukáš).

Využívá ve středisku posilovnu a velmi si pochvaluje její vybavení. Zmínil, že najít v místě bydliště dobrou posilovnu není problém, ale pro něj je vstup příliš drahý, takže je rád, že může chodit k salesiánům. Důležitým faktorem zapojení by se dalo nazvat **sdílení komunity a přátelská atmosféra**. Petr vstoupil do zařízení po dohodě s rodiči, kteří si přáli, aby si našel nějakou pravidelnou zábavu. Jezdí rád na kole, ale jinak nikam nedocházel. „*Začal jsem ping pongem a od té doby zkouším pořád něco nového. Tím, že kroužky měním, se i seznamuju s novými děckama, takže se dá říct, že dnes znám víc lidí ze střediska než ze školy. Chodí nás tam už taková menší stálá partička z naší třídy. Děláme sice každý něco jiného, ale jsme domluvený, že když skončíme v kroužcích, sejdem se v klubu. Tam ještě probereme, co potřebujeme*“ (Petr).

Přátelská atmosféra je z rozhovorů patrná u více respondentů. Kateřina navštěvuje Volnou oratoř, kde se schází s kamarádkami a řeší svoje holčičí záležitosti. „*Někdy si tam s holkama zahrajeme třeba kulečnick, ten mě baví. Můžeme v klidu posedět a popovídat, protože ve škole na to není čas*“ (Kateřina).

Využívání aktivit střediska souvisí se členstvím, které poskytuje určité výhody registrovaným účastníkům. Do této kategorie je zmínka o podmínkách členství podstatná a uváděli ji někteří respondenti. Každý zaregistrovaný člen obdrží průkazku a zaplatí členský poplatek 100 korun na školní rok. Znamená to určité výhody, jako například zapůjčení sportovních pomůcek zdarma. Možnosti nabízených programů lze hodnotit jako pestré a dostačující. Je patrné sdílení všech členů v komunitě a spontánní podporování vzájemných vztahů, které si členové střediska užívají.

Vychovatel jako dobrý kamarád

Kategorie vychovatel jako dobrý kamarád je ústředním bodem analýzy. Salesiánská tradice má specifický přístup k osobě vychovávaného. Filosofie salesiánského centra se opírá o tradici zakladatele a má svá pravidla. Z rozhovorů vyplynulo, že kromě pedagogického vzdělání ovlivňuje přístup k dětem i skutečnost, že se jedná o církevní organizaci, a její vychovatelé uplatňují určité náboženské zásady. Podstatným společným znakem podle výpovědí je **osobní kontakt**. Petra uvádí: „*Dva roky jsem chodila do tanečního kroužku do města. Bylo nás tam strašně moc a učitelka neměla moc času se nám věnovat všem, takže ti co, nebyli moc průbojní, neměli šanci. Taky mě to tam nebavilo. A v tom jsou tam právě jiní*“ (Petra).

Vypovídala, že vychovatelé jsou u salesiánů kamarádštití a trpěliví. Nemám si to představovat tak, že by se všichni chovali přesně podle příkazů, ale zdůraznila, že se jí líbí, že nikdo nekřičí a všechno se řeší v klidu. Jako podstatné uvedla, že když někoho osloví, vždycky je ochotný se jí věnovat. Jakub uvedl, že je tam spousta mladých vychovatelů, se kterými si rozumí. Další respondentka vypověděla, že si velmi cení skutečnosti, že se jí někdo osobně věnuje. Má dokonce svoji oblíbenou vychovatelku, ke které už nedochází do kroužku, ale ráda se za ní zastaví, když má čas, aby si popovídaly. „*Někdy se na ni těším už ve škole. Je strašně fajn, vždycky si máme o čem povídat. Je jako moje starší kamarádka*“ (Bára).

Zajímavým příspěvkem k hodnocení osobnosti salesiánského pedagoga je výpověď Lukáše. Lukáš je chlapec, který na začátku váhal se vstupem do této organizace a domnívá se, že ke změně mu pomohla i tato zkušenost. „*Víte, jak to říct, já rád pozoruju lidi, takže jsem na začátku koukal, ale myslím, že jsem se rychle zorientoval, protože nebyl důvod k nějakým obavám (viz Otázka náboženství). Ti vedoucí jsou pohodoví a hodně je jich dost mladejch, takže jsem neměl problém. Jednou jsem byl fakt v šoku... Přišel za mnou jeden vedoucí, že prý co si myslím o vybavení posilovny. Budou prý něco dokupovat a tak chtěl slyšet ode mě, co si myslím, že by tam jako mohlo ještě být*“ (Lukáš).

Bylo vidět, že tento osobní kontakt udělal na Lukáše velký dojem. Z analýzy vystupuje, že věk vychovatelů je v hodnocení dětmi často zmiňován. Respondent Petr situaci hodnotí následovně: „*Tady je zajímavý asi to, že i starší jsou kamarádštití a příjemní, někdy prostě jsou starší lidi nevrlí a trochu morousové, ale tady jsem si toho nevšimnul*“ (Petr).

Další společný jmenovatel salesiánských vychovatelů lze pojmenovat **kreativita**. Tvořivost je důležitým prostředkem vztahů a udržet zájem dospívajících dětí není jednoduché. Jednou z cest, jak ovlivnit zájem dětí je kreativní přístup vedoucích pracovníků. Například Katka uvádí: „*Loni se pořizovalo nové akvárium a mohli jsme si každý koupit rybičku a pojmenovat si ji. To se děckám líbilo*“ (Katka).

Otázkou víry a názorů na toto téma se budu věnovat v další části. Je nutné si uvědomit, že pedagog, který pracuje v salesiánském zařízení, je ovlivněn křesťanskými principy a ty se přímo projevují v kontaktu s dětmi. Proto je nutné spojit **vychovatele a řád**, který je v zásadě postaven na křesťanských základech. Tato skutečnost se projevuje v přímém působení na děti. Petra uvádí: „*Jednou jsme třeba měli malovat výraz obličeje. To se všem hodně líbilo. Jeden kluk namaloval moc hezkej obličej, ale do pusy přimaloval cigaretu. Vedoucí ho pochválil za snahu, ale vysvětlil mu, že cigareta do pusy nepatří, a tím obrázek není dobrý. Víte on je ten kluk takový srandista, pořád něco vymýšlí, ale nakonec nakreslil nový obrázek a měl to z nás nejhezčí. Moc pěkně totiž maluje*“ (Petra).

Respondent Jakub uvedl, že vychovatele napomenou děti, které se vyjadřují vulgárně a vždy jim vysvětlí, proč není dobré takto mezi sebou komunikovat. „*Nejčastěji někoho napomenou, když říká takový ty slova, co do pusy nepatří. Však víte, co myslím. Třeba při zápase se kluci rozjedou a už je problém. Někdy se i divíme, že to slyší, ale v tom je na ně spoleh... ha ha. Takže následuje napomenutí s vysvětlením, a když to nezabere, tak k tomu ještě dodají, že pokud se bude dále takto vyjadřovat, bude muset přestat navštěvovat středisko. Je pravda, že doma se taky nesmím vyjadřovat vulgárně, takže jsem zvyklý si dávat pozor*“ (Jakub).

Obě výpovědi dokazují, že osoba vychovatele je v tomto zařízení spojením pedagogického a duchovního. Nejedná se tedy jen o kvalitu z hlediska profesního, ale podstatnou roli zde hraje faktor spirituální. Všem dětem je znám řád střediska a podle rozhovorů vyplynulo, že s tím nikdo nemá zásadní problém. Myslím, že tyto citace dokazují, jak důležitý je vliv prostředí. Dobré prostředí formuje děti a sdílení v komunitě s dobrým řádem je prostředkem, jak na dítě přímo působit a formovat jeho osobnost. Do této kategorie bych ještě zařadila výpověď Lucie, která hodnotí pedagogické zázemí střediska zcela z jiného úhlu „*Jsem hlavně ráda, že jsou tam jako vychovatelé muži i ženy*“ (Lucie).

Poměr vychovatelů v salesiánském zařízení je vyrovnaný. Součástí jsou muži i ženy různých věkových kategorií. Výpověď Lucie je na toto téma sice jediná, ale z hlediska důležitosti významná. Na závěr části věnované osobě vychovatele bych zmínila tři zajímavé výpovědi respondentů Petra, Bára a Jakuba. Jedná se o jakousi **osobní komparaci**, kterou tito respondenti uvedli, a z jejich pohledu se jeví důležitá, proto ji uvádím. Petr řekl, že před nástupem do střediska chodil dva roky na tenis a nikam jinam nedocházel. Začal tento sport provozovat na přání rodičů, protože neměl konkrétní představu, jak by vyplnil svůj volný čas. *„Hned ze začátku jsem věděl, že tam dlouho chodit nebudu. Nebyly tam ani dobří děcka a mě to nebavilo. Nikdo se tam mimo trénink s nikým moc nebavil. Trenér se věnoval hlavně technickým věcem, co je třeba zlepšit a tak. Byl pořád takovej vážnej“* (Petr).

Je zřejmé, že hodnotit volný čas, který dítě věnuje tréninku s volným časem ve společném zařízení, nelze. Na druhou stranu je třeba si uvědomit, že děti hodnotí svoji zábavu podle vlastních kritérií. Pokud se jedinec věnuje jakékoli aktivitě bez nadšení, výsledného efektu není dosaženo. Z pohledu rodiče je zcela pochopitelné, že se snaží dítě motivovat do různých činností. Uspokojení je dosaženo pouze tehdy, když dítě činnost zaujme. Další příklad respondenta Jakuba vypovídá o zkušenosti z fotbalového klubu, který krátkou dobu navštěvoval. Rodiče se byli podívat na několik zápasů, a když slyšeli trenéra povzbuzovat svoje svěřence, rozhodli se, že to nebude vhodné místo pro Jakuba. *„Víte, on byl hroznej poděs, když jsme prohrávali, křičel jak na starý chlapi. No slova si nevybíral, takže jsem se tam dlouho nezdržel... ha ha. Naši si to nepřáli“* (Jakub).

Tento druhý příklad charakterizuje postoj rodičů. Vypovídá o tom, že mají konkrétní představu, co považují pro syna za vhodné a nevhodné prostředí. Respondentka Bára ve volné výpovědi srovnávala přístup pedagogických pracovníků ve škole s vychovatelem ze střediska. *„Ve škole jsou dobří i špatní učitelé, ale hlavně jsou často podráždění a nervózní, někdy na nás křičí i pro blbosti, no některý mám ráda, ale tady je to jiný. Když přijdete do střediska, tak je všude plno lidí, ale nikdo neřve, nikdo nikomu nevadí a je tam pohoda. Naši mně doma říkají, že učitelé to dnes taky nemají jednoduchý, ale tam to nějak funguje i bez řvaní, tak nevím“* (Bára).

Nesnažím se těmito citacemi o srovnávání zařízení nebo konkrétního místa aktivit oslovených respondentů. Pro můj cíl výzkumu jsou tyto výpovědi relevantní z pohledu významu osobnosti vychovatele.

Názorové odlišnosti

Ke stanovení další kategorie mě vedl fakt, že se jedná o **církevní zařízení**, čímž se odlišuje na první pohled oproti ostatním organizacím. Zajímá mě především postoj jednotlivých respondentů a jejich subjektivní hodnocení. Podstatný společný faktor těchto výpovědí můžu nazvat **názorové odlišnosti**. Zajímavé jsou z tohoto hlediska výpovědi zejména Petry, Martina, Báry a Kateřiny. Martin a Kateřina vyrůstají od narození mezi věřícími, zbývající oslovení nemají žádnou náboženskou výchovu a ani se před příchodem do střediska nijak touto otázkou nezabývali. Petra mně podala vcelku velmi zajímavé vysvětlení. Hovořila o tom, že počítala s tím, že středisko navštěvují věřící i nevěřící děti. Postupem času dospěla k názoru, že si s těmito dětmi příliš nerozumí. Zmínila tuto skutečnost během rozhovoru a sama tomu nepřikládala žádný zvláštní význam. Byla docela překvapená, když jsem se zeptala proč si myslí, že si s nimi nerozumí. *„Když jsme se začali bavit, tak jsem zjistila, že ani není o čem. Prostě jsou jiní. Já nevím, jak vám to mám vysvětlit, mají prostě jiný zájmy, třeba sledují i jiný filmy, čtou jiný knížky, zajímají je úplně jiný věci. Tak jsem to prostě vnímala, když jsem s někým mluvila“* (Petra).

Petra vstoupila do střediska a vybrala si kroužek, který chtěla navštěvovat, ale hned na první hodině si byla nucena uvědomit, že jsou zde trochu jiná pravidla, která bude muset zřejmě akceptovat. Vybrala si kroužek vaření Kuchtík a takto popisuje svoje první setkání s novým řádem: *„Jídlo jsme uvařili a na konci jsme zasedli a společně jedli. Na prvním vaření jsem se pustila hned do talíře, ale ostatní se na mě dívali a čekali, tak jsem nevěděla, co se děje. Vedoucí kroužku Diana mně řekla, že je tady před jídlem zvykem se společně pomodlit. Zaskočilo mě to, protože jsem nevěděla, co jsem udělala špatně. Musím říct, že mně to bylo chvílku nepříjemný, ale podruhé už jsem věděla“* (Petra).

Výpovědi této respondentky jsou ukázkou, jak setkání s novým životním tématem dospívajícího člověka může zaskočit, ale na druhé straně i obohatit o nové názory na lidi kolem sebe. Faktorem ovlivňujícím názor na náboženskou tematiku byl zcela odlišný u

respondentky Báry. Hovořila o tom, že otázka víry byla pro ni ve středisku jistou výzvou. Věděla, že se jedná o církevní zařízení, ale nepovažovala tuto skutečnost za překážku vstoupit do střediska. „Naopak, já jsem byla strašně zvědavá, co se tam bude dít, vlastně jsem si to neuměla vůbec představit, ale s kamarádkou jsme se dohodly, že, když by nám to moc vadilo, tak prostě odejdeme“ (Bára).

Tento úryvek je důkazem dětské zvědavosti a přirozené zvědavosti, která může být i motivem k rozhodnutí. Jedna věta zde vypovídá o několika pocitech. Jasná zvědavost na začátku, dále následuje názorové sdílení s vrstevníkem a na konci ujištění, že pokud se bude situace vyvíjet jiným, než žádaným směrem, děvčata místo opustí. Naprosto jiný pohled nabízí rozhovor s Martinem. Salesiánská tradice je v rodině respondenta Martina stále udržována. Uvedl, že mu ani historie a literatura v tomto směru není úplně cizí. „Máme doma několik knih o Boscovi a salesiánech, dokonce jsem jednu i četl“ (Martin).

Z názorových odlišností, které jsou z rozhovoru patrné, se vyčleňuje další faktor, který je pro vzájemné spoluzítí v komunitě zcela zásadní. Lze ho nazvat **náboženská snášenlivost**. Použila bych výpověď respondentky Kateřiny, která pochází z věřící rodiny, ale je vidět, že na otázku víry se dívá, tak nějak moderně. „Řekla bych, že určitě převažují v návštěvnosti nevěřící. A v čem jsou věřící jiní? No, určitě byste to poznala sama, většinou mluví dost spisovně, a nemají problémy s dodržováním pravidel. Když je třeba nějaká párty, tak se tam nesmí pít žádný alkohol. Pro věřící je to úplně normální a samozřejmé. Ostatní poznáte tak, že se snaží v průběhu odbíhat ven, aby si alespoň zapálili cigaretu. Prostě i třeba takhle, věřící by se tak nechovali, dívají se na kuřáka jako na někoho, kdo dělá špatnou věc“ (Kateřina).

Tato respondentka v souvislosti s otázkou víry zmínila ještě svůj zážitek z letního tábora. „Vlastně u jídla se dalo vždycky poznat, kdo z nás je věřící a naopak. Před jídlem jsme se modlili povinně. Všichni dohromady jsme se chytli za ruce a odříkali krátkou modlitbičku. Je pravda, že ti, kteří věřící nebyli, se jen drželi za ruce a nic neříkali. Modlitba měla třeba souvislost s tím, co se uvařilo, mně přijde, že to bylo i vtipný. Byla pokaždé jiná, nikdy se neopakovala. Nemyslím, že by to někomu vadilo, ale to říkám jen za sebe. Já jsem se na to nikoho neptala“ (Kateřina).

V teoretické části byly vyjmenovány principy, na kterých jejich zakladatel stavěl svoji výchovu. Jedním z podstatných rysů celé salesiánské koncepce je, že mladého člověka je

nutné nadchnout pro věc, podporovat a motivovat. Bosco věděl, že dlouhé modlitby jeho chlapce unaví, ale nezmění. Nešlo mu o to, aby jeho svěřenci slepě odříkávali naučený text. Cílem bylo vzbudit zájem, porozumět a vypěstovat vhodné návyky. Podstatnou skutečností je v tomto případě také fakt, že nikdo není do žádné činnosti nucen. Je vidět, že současní salesiánští vychovatelé zůstávají věrni myšlenkám svého učitele.

5 PREZENTACE VÝSLEDKŮ

5.1 Hodnocení rozhovorů

V kategorii prvotní motivace k návštěvě střediska se jako důležité projevíly **dostupnost, rodinná tradice, zkušenost rodičů a autonomní volba** samotného respondenta. Z výsledků bylo patrné, že vzdálenost je důležitým kritériem výběru. V dnešní uspěchané době se stává tato výhoda předností, kterou oceňují jak děti, tak jejich rodiče. Rodinná tradice nábožensky založených rodin představuje pomyslný kompas, který určuje směr jejich dětem. Impulzem pro nevěřící rodiče je především dobrá zkušenost s mladším sourozencem, který již středisko navštěvoval. Je patrné, že na základě této skutečnosti chápou toto zařízení jako bezpečné prostředí, kde mohou děti užívat volný čas. Největší motivací pro vstup do střediska byla nabídka kamaráda nebo spolužáka. Dokazuje to fakt, že vrstevnické vztahy jsou v tomto období pro děti významným faktorem.

Druhá kategorie se týkala nabídky činností, které jsou dětem ve středisku k dispozici. **Pestrá paleta různých činností** děti hodnotí velmi pozitivně. Součástí kladného hodnocení byla i finanční dostupnost, kterou salesiáni uplatňují. Minimální členský poplatek nezatěžuje rodinný rozpočet a pro registrované členy představuje výhody ve středisku. Kromě kroužků většina respondentů využívá prostory Volné oratoře, kde se setkávají a užívají společné chvíle. Atmosféru popisují jako přátelskou a spontánní a rádi se zde scházejí mimo čas, který věnují kroužkům.

Kategorie vychovatel jako dobrý kamarád je klíčovým bodem. Z analýzy lze vysledovat, že respondenti velice oceňují **osobní přístup a kreativitu vychovatelů** současného střediska. Respondenti pozitivně hodnotí **trpělivý přístup** všech pedagogických pracovníků ve středisku. Je zřejmé, že klidným přístupem a osobním kontaktem si získávají důvěru a náklonnost dětí. Vychovatel není pouhým pozorovatelem, ale aktivně se svými svěřenci vstupuje „do hry“. Rádí, pomáhá a je jim stále k dispozici. Stejný přístup byl zmiňován v teoretické části, která popisovala systém výchovy Dona Bosca. Za důležité považoval být stále svým chlapcům na blízku. Myšlenku zakladatele udržují jeho nástupci i v případě trestu. Z výpovědí respondentů je zřejmé, že pokud jsou děti napomínány pro nevhodné chování, děje se tak v klidu s patřičným vysvětlením a bez ponižování. Respondenti hodnotí vychovatele jako dobrého kamaráda a středisko jako příjemnou komunitu, kde se cítí dobře.

Poslední kategorií je **role náboženství**, která toto středisko odlišuje od ostatních. Setkávají se zde děti věřící i ty, které se s náboženstvím a vírou předtím nesetkaly. Nastavený řád ve středisku je založen na křesťanských zásadách, které musí děti akceptovat. Minimální zásady jsou uvedeny i na průkazce, kterou obdrží každý registrovaný člen. Držitel tohoto průkazu se zavazuje ke stálému úsilí stát se „dobrým člověkem a radostným kamarádem“. Dále k dodržování řádu ve středisku a k fair play. Tyto zásady jsou postaveny na původním principu výchovy zakladatele Dona Bosca. Jsou srozumitelné a je možné v nich opět vysledovat původní záměr výchovy a sociálního citění zakladatele, který se zaměřoval na to, aby jeho chlapci byli především dobrými lidmi a poctivými křesťany.

ZÁVĚR

Cíl výzkumu, od kterého se odvíjely obě základní výzkumné otázky, se zaměřoval na zjištění, jaký je vliv a přínos současného Salesiánského střediska mládeže v Brně - Žabovřeskách.

V první, teoretické, části se věnuji Donu Boscovi jako zakladateli salesiánského hnutí. Kapitoly se zaměřují na seznámení s jeho životem, popisují preventivní výchovný systém, kterému se po celý život věnoval a neméně podstatnou součástí jsou některá podstatná data, historické okolnosti vzniku Kongregace Salesiánů a vývoj.

Druhá, praktická, část obsahuje výzkum, pomocí kterého má být vysvětleno, jakým přínosem jsou současní salesiáni pro dnešní mládež.

Salesiánské středisko mládeže realizuje výchovný systém svého zakladatele Dona Bosca. Je specifickou církevní organizací, která se věnuje volnému času mládeže. Z počátku působení salesiánského hnutí se její členové zaměřovali na děti a mládež převážně z křesťanského prostředí. V dnešní době se zájem přesunul i na ateistickou část společnosti. Tímto se dá konstatovat, že středisko prochází neustálým vývojem a hledáním. Současná salesiánská působnost se odvíjí od aktuálních potřeb dnešní společnosti. Salesiánští vychovatelé dokázali propojit vlastní výchovný systém, kterému zůstávají věrni a současně reagují na potřeby dnešního mladého člověka.

První výzkumná otázka byla formulována takto: ***Jak salesiáni ovlivňují nabídkou a přístupem volný čas mládeže?*** Salesiánští pracovníci nabízí dětem širokou paletu činností, které jsou pro děti atraktivní. Předností střediska je podle výpovědí sportovní vybavení a dobré zázemí, které si respondenti pochvalují. Zájem o některé kroužky je tak velký, že mnohdy poptávka převyšuje nabídku. Výhodou je získání členství, které představuje minimální finanční zatížení pro děti i rodiče. Symbolický členský poplatek je velkou předností, protože umožňuje docházku i sociálně slabším dětem. Významným činitelem, který zcela zásadně ovlivňuje klima této církevní komunity je osobnost vychovatele. Respondenti kladou velký důraz na přátelské přijetí při vstupu do zařízení. Kamarádský přístup a individuální pozornost, které se dětem dostává je v jejich hodnocení podstatná. Důkazem dobré pohody ve středisku je i skutečnost, že respondenti kromě kroužků navštěvují i Volnou oratoř, kde společně sdílejí další volné chvíle. Sekundárním výsledkem hodnocení je i dostupnost střediska, které má v místě bydliště dlouholetou

tradici a je v povědomí veřejnosti. Lze tedy shrnout, že přínos tohoto střediska je pedagogický, ekonomický i sociální.

Druhá výzkumná otázka směřovala k této formulaci: ***Jak děti vnímají křesťanskou výchovu ve středisku?*** Prvotní setkání s otázkou náboženství a s ní spojená pravidla děti hodnotí odlišně. Děti pocházející z křesťanských rodin se s náboženskou výchovou setkávají od narození a vstup do církevního prostředí je přirozenou volbou. Někteří respondenti byli z počátku zaskočeni, jiní vnímali církevní pravidla jako výzvu vyzkoušet něco nového. Podstatná se jeví skutečnost, že žádné odlišnosti, které na začátku někteří pozorovali, neměly negativní vliv na celkové hodnocení střediska. Tento fakt svědčí o tom, že výchovný systém se předkládá formou, která je pro děti akceptovatelná a nebrání jim v docházce do tohoto církevního prostředí. Z celého tedy vyplývá, že pokud se spojí dobrá myšlenka realizovaná s rozumem, je možné prosadit i netradiční pojetí výchovného působení a udržet zájem dětí.

V závěru je třeba poznamenat, že se jednalo o kvalitativní výzkumné šetření, které platí pouze pro výzkumný vzorek. Vzhledem k tomu, že výzkumný vzorek je malý, nelze výsledky zobecnit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Don, Bosco, 2007. *Můj život pro mladé*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-247-8
- [2] *Bible*. 2008. Česká biblická společnost. ISBN 978-80-85810-86-8.
- [3] Bosco, Teresio, Nanni Carlo, 2006. *Dej mi duše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. ISBN 80-7192-882-8.
- [4] Bosco, Teresio, 2006. *Maminka Markéta*. Olomouc. ISBN 80-7266-234-1.
- [5] Ferrero, Bruno, 2007. *Vychovávej jako Don Bosco*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-294-2.
- [6] Hájek, Bedřich, Hofbauer Břetislav, Pávková Jiřina, 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.
- [7] Helus, Zdeněk, 2004. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-888-0.
- Historie salesiánského díla v Brně Žabovřeskách
- [8] Miovský, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: GradaPublishing, a.s. ISBN 80-247-1362-4.
- [9] Morel, Claude, 1998. *15 dní s Františkem Saleským*. Brno: Cesta. 80-85319-75-6.
- [10] Nakonečný, Milan, 1995. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0525-0.
- [11] Přadka, Milan, 1999. *Kapitoly z dějin volného času*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2033-4.
- [12] Quarzo, Guido, 2011. *Don Bosco mi ukazoval cestu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0011-6.
- [13] Strauss, Anselm, Corbinová Juliet, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert. ISBN 80-85834-60-X (Albert)
- [14] Šed'ová, Klára, Švaříček, Roman, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-3130.

Seznam internetových zdrojů:

Don Bosco ve světě [online]. [cit. 4. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/res/data/1386/150945.pdf>.

Ignác Stuchlý [online]. © 2014 [cit. 4. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/salesiani/o-salesianech/osobnosti/ignac-stuchly/>.

Poválečné období [online]. [cit. 2. 2. 2014]. Dostupné z: <http://historie.brno.sdb.cz/node/8>

Preventivní systém [online]. [cit. 4. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.fma.cz/vychova/preventivni-system/>.

Salesiánský styl výchovy [online]. [cit. 2. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.shm.cz/preventivni-system/>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI – Přepis rozhovoru s respondentkou Petrou

Příloha PII – Přepis rozhovoru s respondentem Martinem

Příloha PIII - Přepis rozhovoru s respondentkou Lucií

Příloha PIV – Přepis rozhovoru s respondentem Jakubem

PŘÍLOHA P I: PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTKOU PETROU

Jaký názor máš na salesiánské církevní zařízení?

„Počítala jsem s tím, že tam budou chodit děti věřící i nevěřící. Na začátku jsem se nějak nezabývala tím, že se jedná o církevní zařízení. Postupem času jsem došla k názoru, že si s těmito dětmi příliš nerozumím. Když jsme se začali bavit, tak jsem zjistila, že ani není o čem. Prostě jsou jiní. Já nevím, jak vám to mám vysvětlit, mají prostě jiný zájmy, třeba sledují i jiný filmy, čtou jiný knížky, zajímají je úplně jiné věci. Tak jsem to prostě vnímala, když jsem s někým mluvila.“

Je náboženství součástí vaší rodiny a jak vnímáš otázku náboženství ty?

„Nejsem z náboženské rodiny a nikdo z nás nechodí ani do kostela. Náboženství nijak osobně nevnímám.“

Jaký vliv mělo náboženství na výběr Tvých aktivit ve středisku?

„Kroužky jsem si vybírala podle toho, co mě zaujalo. Nejdřív mě nenapadlo přemýšlet nad tím, že budu chodit do církevního zařízení. Ve vaření mně bylo jasné hned po první hodině, že tady jsou přece jenom jiné zvyky. Jídlo jsme uvařili a na konci jsme zasedli a společně jedli. Na prvním vaření jsem se pustila hned do talíře, ale ostatní se na mě dívali a čekali, tak jsem nevěděla, co se děje. Vedoucí kroužku Diana mně řekla, že je tady před jídlem zvykem se společně pomodlit. Zaskočilo mě to, protože jsem nevěděla, co jsem udělala špatně. Musím říct, že mně to bylo chvíli nepříjemné, ale podruhé už jsem věděla.“

Jak se podílejí rodiče na výběru činností?

„Domluvily jsme se s mamkou, protože jsem chtěla změnu. Jezdila jsem předtím do města, ale přestalo mně to vyhovovat, tak jsme to s mamkou probíraly.“

Co při výběru rozhoduje u Tebe?

„Chodila jsem několik let na gymnastiku do města, ale v posledním školním roce jsem byla často unavená, tak jsem mamce řekla, že bych si ráda našla něco jiného. Maminka se

dívala na možnosti, které salesiáni nabízí na internetu, a potom jsem se zapsala do kroužku. Byla jsem ráda, že tam můžu začít chodit, protože to mám kousek od domu a vybrala jsem si přesně to, co se mně zamlouvalo. Bývala jsem hodně unavená, když jsem musela jezdit daleko a tak se to vyřešilo.“

Jaká je nabídka kroužků z Tvého pohledu?

„Podle mě je tam dost možností a měl by si vybrat každý. Já jsem tam našla pro sebe přesně to, co mně vyhovovalo.“

Co nejvíce ovlivnilo Tvoje rozhodnutí stát se členem střediska?

„Nejdůležitější bylo, že to mám blízko, protože kvůli vzdálenosti jsem přestala chodit na gymnastiku. Jinak ve městě ani nevím, kam bych chodila. Většina holek, co se mnou chodily na gymnastiku, bydlela jinde než já. Mamka říkala, že si budu moct vybírat a nevím, kde jinde bych si mohla vybírat z tolika možností.“

Co se Ti v zařízení líbí nejvíce a proč?

„Asi hodně důležitý je, že jsou tam dobří vedoucí. Řekla bych, že jsou kamarádští. Taky se mně líbí, že tam chodí hodně mých kamarádek ze třídy, takže se tam potkáváme.“

Jaký názor máš na vychovatele, kteří ve středisku pracují?

„Vychovatelé jsou tam příjemní a milí. Je teda pravda, že se musí dodržovat určitý pravidla. Kdo se třeba vyjadřuje vulgárně, tak ho napomenou a vysvětlí mu, proč tak nemá mluvit. Nebo například v kreslení to bylo, jsme měli malovat téma a jeden kluk to vzal po svém. Měli jsme malovat výraz obličeje. To se všem hodně líbilo. Jeden kluk namaloval moc hezkej obličej, ale do pusy přimaloval cigaretu. Vedoucí ho pochválil za snahu, ale vysvětlil mu, že cigareta do pusy nepatří, a tím obrázek není dobrý. Víte on je ten kluk takový srandista, pořád něco vymýšlí, ale nakonec nakreslil nový obrázek a měl to z nás nejhezčí. Moc pěkně totiž maluje.“

PŘÍLOHA P II: PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM MARTINEM

Jaký názor máš na salesiánské církevní zařízení?

„Já jsem k salesiánům chodil hodně brzo už s mamkou. Tatínek je animátorem ve středisku, takže naši znají dobře programy, co nabízí. Chodíme i do kostela a v neděli na mše. Máme doma různé knihy s náboženskou tematikou i několik knih o salesiánech. Jednu knihu o Boscovi jsem i četl. (smích) Když jsem začal chodit do střediska sám, tak jsem postupně kroužky střídal podle toho, co mě zrovna zajímalo. Víte, mně nebaví nic dlouho, tak to aspoň říkají rodiče, no něco na tom asi bude, ale mně to tak vyhovuje, protože rád zkouším nové věci.“

Jaký vliv mělo náboženství na výběr Tvých aktivit ve středisku?

„Vlastně asi velký, protože jsem nikam jinam nikdy nechodil. Je tam hodně velký výběr pro všechny. Je pravda, že jsem občas uvažoval o tom, že bych to zkusil třeba i někde jinde, ale nakonec jsem nikam nenastoupil.“

Jak se podílejí rodiče na výběru aktivit?

„Vždycky jsem se domlouval společně s rodiči, co si budu vybírat. Někdy jsme se úplně neshodli, ale to asi proto, že mě rodiče líp znají a ví, že u některých věcí dlouho nevydržím. My doma všechna rozhodnutí, která se týkají nás dětí, děláme společně. Je to už takový automatický a všichni jsme na to zvyklí.“

Co při výběru rozhoduje u Tebe?

„Hlavně mě to musí bavit, potom je jedno co začnu dělat. Baví mě všechny druhy sportu, takže mně vyhovuje, že je ve středisku i dobré sportovní zázemí. Taky bych řekl, že je pro mě důležitý, že se tam znám se spoustou lidí. Některé kamarády znám už z doby, když jsem tam chodil s mamkou, protože jsme potom začali chodit do stejné školy.“

Jaká je nabídka kroužků z Tvého pohledu?

„Nabídka je podle mě natolik pestrá a, zajímavá, proto si myslím, že tam chodí i děcka, kteří věřící nejsou. No vlastně podle mého odhadu je tam určitě víc nevěřících, takže ty možnosti jsou asi dost podstatný.“

Co nejvíce ovlivnilo Tvoje rozhodnutí stát se členem střediska?

„Určitě mě ovlivnili rodiče. U nás je to taková salesiánská tradice, by se dalo říct. Já vlastně ani nijak zvlášť nepociťuju, že se jedná o náboženské zařízení. Pro mě je tam všechno naprosto normální a nikdy jsem nebyl ničím překvapený. Víte, ono je to asi tím, že jsem všechno nějak postupně vnímal od malička. Je jasný, že když přijde někdo, kdo vůbec nikdy neslyšel nic o Bohu a o víře, tak z toho může být zaskočený. Na druhou stranu si myslím, že tam nikdo nic nemusí, co nechce. Jediné co se musí dodržovat, jsou určitá pravidla slušného chování, tak bych to nějak řekl.“

Co se Ti v zařízení líbí nejvíce a proč?

„Všechno... ha,ha. Nedokážu spíš říct, co se mně tam nelíbí. Neměl jsem důvod o tom někdy přemýšlet.“

Jaký názor máš na vychovatele, kteří ve středisku pracují?

„Podle mě jsou fajn a myslím, že je baví, co dělají. Je tam spousta mladých, takže to znamená, že je to musí bavit. Proč by to jinak dělali? Je pravda, že jsem nikam jinam nechodil, tak ani nemůžu srovnávat. Od některých kamarádů jsem slyšel, že v tomhle je to tady právě hodně dobrý. Za sebe můžu říct, že k vychovatelům žádnou konkrétní výhradu nemám. Vyhovujou mně takoví, jací jsou.“

PŘÍLOHA P III: PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTKOU LUCIÍ

Jaký názor máš na salesiánské církevní zařízení?

„Naši se rozvedli a my s mamkou jsme se přestěhovali do Žabovřesk, protože tady mám i babičku. Nebyla jsem ráda, že jsem ztratila všechny kamarády z města, protože jsem tam žila od narození. Začala jsem chodit do nové školy a taky jsem chtěla někam odpoledne, když bylo volno. Je pravda, že se těžko seznamuju, takže mě trvalo, než jsem se ve škole seznámila s novou kamarádkou, která mně řekla o tom středisku. Řekla jsem mamce, že bych tam chodila se svojí kamarádkou. Maminka ale o salesiánech vůbec nic nevěděla, tak se ptala babičky a ta jí to asi vysvětlila, protože mamka potom hned souhlasila. Neznala jsem salesiánské zařízení předtím, takže jsem se něco dozvěděla od kamarádky a taky od babičky. Bylo to pro mě něco úplně nového, ale jsem ráda, že jsem tam začala chodit.“

Je náboženství součástí vaší rodiny a jak vnímáš otázku náboženství ty?

„Nejsem z věřící rodiny, jen babička někdy chodí do kostela. Mně náboženství neříká nic, protože u nás doma jsme se o tom nikdy nebavili. Mně je jedno, jaký děcka tam chodí, jestli jsou věřící nebo ne. Důležitý je, že je to tam v pohodě.“

Jaký vliv mělo náboženství na výběr Tvých aktivit ve středisku?

„Zapsala jsem se do kroužku na keramiku, protože tam chodila ta moje nová kamarádka ze školy. Kamarádky jsem se ptala, jak to tam probíhá, protože jsem chtěla vědět, jestli se tam třeba nemusí pořád modlit.(smích) Vysvětlila mi to a ještě se smála, protože jí připadalo legrační, že to chci vědět všechno podrobně.“

Jak se podílejí rodiče na výběru činností?

„Všechno probíráme s mamkou, chce vědět vždycky co nejvíc. Domlouváme se na všem co je důležité pro školu i ostatní věci. Mamka se někdy radí i s babičkou, protože si dobře rozumí.“

Co při výběru rozhoduje u tebe?

„Pro mě bylo důležité, že jsem našla ve třídě novou kamarádku, která mě seznámila s něčím novým. Sama bych neměla odvahu někam přijít.“

Jaká je nabídka kroužků z tvého pohledu?

„Podle toho, co jsem zatím poznala si myslím, že je tam velký výběr jak pro holky, tak pro kluky. Každý si může vyzkoušet, co se mu líbí. O některé kroužky je tak velký zájem, že je problém se tam zapsat. Mně se to nestalo, ale některým holkám už ano.“

Co se Ti v zařízení líbí nejvíce a proč?

„Líbí se mně, že jsem tam poznala spoustu nových lidí. Musím říct, že se mně tam dobře seznamovalo. Připadalo mně, jako bych tam chodila už dlouho. Taky se mně líbí, že se všichni k sobě chovají tak nějak pěkně.“

Jaký názor máš na vychovatele, kteří ve středisku pracují?

„Jsem ráda, že jsou tam vedoucí i ženy. Vychovatelé jsou hodně mladí lidé a připadá mně, že tam chodí rádi, tak jako my. Každému se věnují, když to potřebuje osobně a všechno vysvětlí.“

PŘÍLOHA P IV: PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM JAKUBEM

Jaký názor máš na salesiánské církevní zařízení?

„Věděl jsem, že je to tam jiný, jako že to souvisí s náboženstvím. „ Víte se ségrou byly dost problémy, a tak naši byli rádi, když začala chodit k salesiánům s tou svoji partičkou ze školy, takže já jsem tam vlastně začal chodit potom automaticky. Když jsme se doma bavili o tom, kam budu docházet, salesiáni byli pro rodiče jasná volba u nás se o jiné možnosti ani neuvažovalo. Naši říkali, že budou mít klid a jistotu, že se nebudu nikde potulovat bez cíle. Taky k salesiánům chodí dost lidí od nás ze třídy, takže to bylo v pohodě.“

Je náboženství součástí vaší rodiny a jak vnímáš otázku náboženství ty?

„My jsme nikdy do kostela nechodili, takže náboženství nijak konkrétně nevnímám. Poprvé jsem se setkal s tímto až u salesiánů. Věděl jsem od kluků, že jsou tam nějaký pravidla, který souvisí s náboženstvím, ale mně to nijak nevadilo. Nezajímám se o ty věřící, ale ani mně nevadí. Zajímalo mě jenom, jestli si budu moct vybrat podle toho, co mě zajímá. Náboženství jsem neřešil. Pokud vím, tak nikdo z kluků se o to nezajímá. Kdo bydlí v Žabovřeskách, tak salesiány trochu zná.

Jaký vliv mělo náboženství na výběr Tvých aktivit ve středisku?

„Tam to náboženství nemá přímo vliv na žádný aktivity. Když tam vstoupíte, tak nepoznáte hned, že je to tam trochu jiný. Nikomu nic nevnučují, takže já s tím nemám žádný problém. Nejčastěji někoho napomenou, když říká takový ty slova, co do pusy nepatří. Však víte, co myslím. Třeba při zápase se kluci rozjedou a už je problém. Někdy se i divíme, že to slyší, ale v tom je na ně spoleh... ha ha. Takže následuje napomenutí s vysvětlením, a když to nezabere, tak k tomu ještě dodají, že pokud se bude dále takto vyjadřovat, bude muset přestat navštěvovat středisko. Je pravda, že doma se taky nesmím vyjadřovat vulgárně, takže jsem zvyklý si dávat pozor.

Jak se podílejí rodiče na výběru činností?

„No naši se podíleli přímo na výběru tohoto střediska, to hlavně.(smích) Byli spokojení, už když tam začala chodit sestra, takže u mě to bylo automatický, že budu pokračovat. Se

sestrou byli velký problémy, to už jsem říkal. Naši říkali, že se zklidnila, jak začala chodit k salesiánům. Jinak co si vyberu, to neřešili. Jen chtěli, aby to byla nějaká sportovní aktivita. Mám se prý vyřádit jinde, než ve škole. Taky bych řekl, že jsou rádi, že tam salesiáni mají ta pravidla a že je od děcek vyžadují. Chodil jsem nějakou dobu k nám do fotbalovýho klubu a to se rodičům nezdálo. Byli se podívat na několika zápasech a nakonec jsem tam přestal chodit. Našim se nelíbilo, jak nás trenér vede. Víte, on byl hroznej poděs, když jsme prohrávali, křičel jak na starý chlapi. No slova si nevybíral, takže jsem se tam dlouho nezdržel... ha ha. Naši si to nepřáli.“

Co při výběru rozhoduje u tebe?

„Nejdůležitější je, aby mě to bavilo. Na začátku jsem s tím měl trochu problém. Začal jsem nejdřív chodit do florbalu. Byli tam kluci o hodně větší než já a já jsem se nedostal moc do hry. Skoro vůbec mně nepřihrávali a mě to přestalo bavit. Nakonec jsem se rozhodl pro fotbal a jsem tam spokojenej.“

Jaká je nabídka kroužků z tvého pohledu?

„To jsem taky věděl dopředu od ségry, že je to tam dobrý, protože mají velký výběr. Možností je hodně, myslím, že si tam musí každý něco vybrat. Jsou tam pěkná hřiště a mají dobrý vybavení.“

Co se Ti v zařízení líbí nejvíce a proč?

„Tak celkově mně to tam vyhovuje. Znáám tam hodně kluků a jsem spokojenej. Prostě je z čeho si vybírat a cítím se tam dobře.“

Jaký názor máš na vychovatele, kteří ve středisku pracují?

„Líbí se mně, že když za některým přijdu, tak se mně věnuje. No ale doopravdy, je vidět, že když mu něco říkám, tak mě pozorně poslouchá. Nikdy se mně nestalo, že by mě některý odbyl, protože neměl čas. Jsou tam mladí, ti hodně, ale i ti starší jsou dobří.“